

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

Diplomová práce

Administrativně správní členění České republiky

Historický vývoj hlavního města Prahy

Předkládá: Bc. Vilém Pacák

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, Csc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Administrativně správní členění České republiky – Historický vývoj hlavního města Prahy“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 28. března 2018

.....

Bc. Vilém Pacák

Poděkování

Na začátku diplomové práce mi dovoluje poděkovat vedoucímu práce, panu JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za jeho vedení, odbornou pomoc, konzultace a cenné rady při zpracovávání tématu „Administrativně správní členění České republiky – Historický vývoj hlavního města Prahy“. Zároveň bych chtěl poděkovat Mgr. Zoranu Nerandžičovi za cenné rady a Mgr. Andree Čalfové za podporu během studia.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Základní pojmy	2
2.1. Veřejná správa a veřejná moc.....	2
2.2. Státní správa.....	3
2.3. Samospráva.....	3-4
3. Vývoj územní samosprávy na našem území.....	5
3.1. Od zrodu územní samosprávy po zánik Rakouska-Uherska	5-8
3.2. Od vzniku Československé republiky po okupaci.....	8-12
3.3. Období protektorátu Čechy a Morava	13
3.4. Obce a územní samospráva v období národních výborů	14-17
3.5. Územní samospráva po roce 1989	17-19
4. Administrativně správní členění	20
4.1. Obec	20
4.1.1. Území obce	20-26
4.1.2. Občané obce	26-28
4.1.3. Orgány obce.....	28-36
4.1.4. Členění obcí.....	36-40
4.2. Kraje	41-42
4.2.1. Území kraje.....	42
4.2.2. Občané kraje	42-43
4.2.3. Orgány kraje	43-47
4.3. Okresy.....	47-48
4.4. Vojenské újezdy.....	48-49
4.5. Regiony regionální politiky pro potřeby Evropské unie.....	49-51
5. Historický vývoj hlavního města Prahy.....	52
5.1. Územní vývoj Prahy	52
5.2. Vývoj správního členění	52-54
5.3. Vývoj pražské samosprávy	54-65
6. Hlavní město Praha.....	66-67
6.1. Členění hlavního města Prahy	67
6.1.1. Městské obvody.....	67-68
6.1.2. Správní obvody.....	69
6.1.3. Městské části	69-71
6.1.4. Katastrální území.....	71-72
6.2. Územní změny hlavního města Prahy	72-73
7. Závěr	74
8. Resumé.....	75
9. Použité zdroje	76-80
10. Příloha.....	81-84

1. Úvod

Téma „Administrativně správní členění České republiky“ nabízí širokou škálu možností náhledu na tuto problematiku. Ve své práci jsem se zaměřil především na členění dle územní samosprávy, od kterého se odvíjí správní členění. Pro hlubší pochopení tohoto členění je potřeba se na něj dívat i s ohledem na jeho historický vývoj.

Podnázev práce „Historický vývoj hlavního města Prahy“ poskytuje názornou ukázkou a možnou komparaci mezi vývojem právě v hlavním městě naší republiky a vývojem ostatního území státu. Krom vývoje území zde byl kladen především důraz na vývoj správy hlavního města Prahy. Historický vývoj Prahy byl zpracován s ohledem na podstatné události a změny, se snahou vyhnout se přílišnému popisu celé historie.

V práci jsem se zaměřil na podrobné seznámení jak s jednotkami územní samosprávy, tak i s jednotkami územního členění státu a statistickými jednotkami regionální politiky. Každé jednotce věnuji prostor dle jejího významu a tak, aby posloužila potřebám z hlediska členění, než z hlediska plně obsáhlého popisu.

Začátek práce slouží k připomenutí základních pojmů, na kterých je práce závislá a pracuje s nimi. Následující kapitola je věnována vývoji územní samosprávy na našem území od dob jejího počátku do dob současných.

Velký prostor v mé práci dostaly obce, neboť slouží jako základní územně samosprávní jednotka. Na téma „obec“ by se dalo napsat mnoho vědeckých prací a všechny by byly zajímavé, jednak z hlediska obsáhle problematiky, jednak k tomu, že jsou běžným lidem nejbližší. I to je jeden z důvodů, proč si myslím, že by jejich roli a fungování měl znát každý.

Celkově k tématu mám velice kladný vztah, neboť je to přímo „základní téma“ mého vysokoškolského studia. Poznatky nabitě z tohoto studia, spojené s poznatky plynoucími z praxe jsem se snažil přenést do své práce.

2. Základní pojmy

2.1. Veřejná správa a veřejná moc

Veřejná správa úzce souvisí s veřejnou mocí, je to součást jejího pojmu. Pod pojmem veřejná moc je třeba si představit schopnost rozhodovat o právech a povinnostech subjektů a to právní normou. Veřejná moc je pevně spojena se státem, neboť ten představuje mocenské donucení. Orgán veřejné moci není při řešení práv a povinností subjektu veřejné moci ve stejném postavení, ale v nadřazeném, nemusí se řídit vůlí subjektu. Veřejná moc prvotně pochází od státu, který ji realizuje přímo a to prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Tuto moc může také přenést na jiné subjekty, zpravidla na samosprávu. Další součástí veřejné moci je i moc vykonávaná orgány Evropské unie, či jinými mezinárodními organizacemi.

O veřejné správě mluvíme v případě, že veřejná moc není vykonávaná zákonodárnou, nebo soudní formou. Formou veřejné správy, resp. samosprávy jako její části, je realizováno právo občanů na správu věcí veřejných. Veřejná správa může být uskutečňována jako vrchnostenská, ale i jako správa nevrchnostenská. V případě vrchnostenské správy uplatňuje veřejná správa svou mocenskou formu a vydává příkazy a nařízení dle veřejného práva, přičemž je vázaná zásadou, že veřejný orgán může uplatňovat státní moc pouze v mezích zákona. V případě nevrchnostenské správy využívá veřejná správa formy práva soukromého. Jedná se například o provozování a zřizování kulturních, či vzdělávacích zařízení (provoz divadel a škol).¹

Na otázku, co je to veřejná správa a co si pod tímto pojmem představit, můžeme odpovědět tak, „(...) že veřejnou správou se myslí práva a záležitosti státu, veřejných svazků a jiných subjektů, prováděna příslušnými orgány, jež se řídí právním řádem a v oblasti volné správní úvahy politickými kritérii držitele moci.“²

Veřejnou správu lze chápat jak v organizačním, tak i ve funkčním pojetí. V organizačním pojetí si lze veřejnou správu vybavit jako správní orgány. Ve funkčním pojetí si vybavíme čistě výkon veřejné správy – jako výkon jejích orgánů. Ze správně vědního hlediska je důležité členění veřejné správy na státní správu a samosprávu, kterou vykonávají příslušné orgány veřejné správy.³

---

¹ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 15-16

² KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 15

³ SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 44-45

2.2. Státní správa

Státní správa je veřejnou správou, kterou uskutečňuje stát a je nenahraditelnou součástí veřejné správy. Státní správa je projevem centralizované veřejné správy a tvoří její základ. Podstatou státní správy je výkon státní moci.⁴ Orgány státní správy bývají jmenovány. K tomuto jmenování dochází jinými subjekty, než těmi, o kterých bude daný orgán rozhodovat.⁵

Z hlediska výkonu veřejné správy můžeme rozdělit státní správu na centralizovanou a decentralizovanou. U centralizované státní správy je správa státu prováděna ústředními orgány. U této správy nezáleží na tom, jestli ji provádí koncentrovaný úřad, který má celostátní působnost (například Úřad pro ochranu hospodářské soutěže), nebo jestli ji provádí dekoncentrovaný úřad, který je podřízen ústřednímu orgánu (například Úřad práce). U dekoncentrovaných úřadů je patrná plná závislost (finanční a jmenovací) na centru.⁶

„Při decentralizované státní správě je tvorba prvotních právních norem v rukou centrální zákonodárné moci. Výkon státní správy je však svěřen decentralizovaným orgánům státní správy či přenesen na samosprávné veřejnoprávní korporace.“⁷

2.3. Samospráva

Státní správa je jednou z nejdůležitějších částí veřejné správy, tou druhou je právě samospráva. Samospráva podporuje tvorbu moci ve státě a zabraňuje tak soustředění moci v jednom místě a jejímu případnému zneužití. *„Samospráva je vykonávána vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a vlastními prostředky.“⁸*

„Právní pojem samosprávy značí, že spravuje někdo jiný, než stát, t. j. veřejnoprávní svaz (...). Samosprávný svaz má právo na kus veřejné správy, který může hájit proti omezujícím zásahům

---

⁴ SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 46

⁵ HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9. s 694

⁶ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 17

⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Právní předpisy samosprávy. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-690-7. s 16

⁸ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 20

*i u nejvyššího správního soudu (...).*⁹ O samosprávě můžeme mluvit v případech, kdy spravují orgány, které byly voleny občany.¹⁰

Samospráva je veřejná správa, kterou vykonávají veřejnoprávní korporace, jiné než stát. Samospráva je společně se státní správou spolupodílníkem na realizaci veřejných záležitostí.¹¹ Samospráva vykonává vrchnostenská rozhodnutí. V případě nesplnění těchto rozhodnutí, je může samospráva vymoci za použití státního donucení. *„Samospráva má subjektivní právo, ale i povinnost, vykonávat právem svěřenou působnost. Toto subjektivní právo je zároveň převtěleno v pravomoc jejich orgánů.“*¹²

Samosprávu dělíme podle její působnosti na územní a zájmovou. Územní samospráva je spojena s určitým územím, na kterém ale může působit více územních samospráv a to v různých stupních. V České republice tvoří základní jednotku územní samosprávy obec. Nad obcemi je u nás vyšší samosprávně územní celek a to kraj. Samosprávu, která je spjatá s určitou lidskou činností, nazýváme zájmovou samosprávou.¹³

---

⁹ HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek IV., S až T. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9. s 1

¹⁰ HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9. s 694

¹¹ SKUPOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3. s 48

¹² KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 20

¹³ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 20-21

3. Vývoj územní samosprávy na našem území

3.1. Od zrodu územní samosprávy po zánik Rakouska-Uherska

Ve feudalismu se veřejná moc odvíjela od vlastnictví půdy, vlastník pozemku tak tedy byl soudcem i správním úřadem. Zajímavostí je, že prvky územní samosprávy můžeme spatřovat ještě před jejím vznikem a to v případě tzv. královských měst, která zaujímal zvláštní postavení.¹⁴

Královská města byla jako města svobodná vyjmuta ze zemského práva a byla přímo podřízena králi.¹⁵ Za krále vykonával správu měst podkomoří, s výjimkou privilegovaných měst (Nové a Staré město pražské), kde vykonával zprávu přímo král. Další výjimku tvořilo město Cheb, které spravoval zvláštní úředník. Když mluvíme o královských městech, měli bychom od nich odlišit královská města věnná. Tato města sloužila k zajištění financí pro život královny a jejich správu měl na starosti purkrabí kraje hradeckého. Dále existovala královská horní města (mezi nejvýznamnější patřila Kutná Hora a Jihlava). Správu v těchto městech měl na starosti nevyšší mincmistr.¹⁶ Základním orgánem byla městská rada, která byla jmenována králem (podkomořím) a většinou se tak dělo na základě odstupující rady. Městskou radu tvořili radní (též konšelé). Radní se střídali ve funkci purkmistra, který stál v čele městské rady. Královská města měla určitou nezávislost na státní moci, hlavně v otázkách vnitřní organizace a ekonomice města. K vymizení městské správy docházelo za absolutismu a souviselo s byrokratizací městské správy. Největší význam na tom měla reforma Josefa II.¹⁷, tzv. regulaci magistrátů¹⁸. Touto reformou se městské rady staly magistráty, které působily jako státní úřady.¹⁹

„Vývoj územní samosprávy vycházel historicky především z vývoje samosprávy obecní, jako samosprávy na základním stupni (...), vznikla i územní samospráva na úrovni vyšší (okresní, zemské), do určité míry kopírující samosprávu obecní, základní.“²⁰ Obecní samospráva se začala

---

¹⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 17

¹⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 17

¹⁶ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. s 94

¹⁷ Vládl v našich zemích v letech 1780-1790. Žil v letech 1741-1790

¹⁸ 1783-1785

¹⁹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 17-18

²⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 18

vyvíjet v roce 1848. Pro vývoj obecní samosprávy byl důležitý požadavek občanů na zavedení obecní samosprávy. Stalo se tak v první petici občanů z 11. března 1848, kteří se shromáždili ve Svatováclavských lázních v Praze.²¹ Tato petice mimo jiné požadovala: „*Aby bylo samostatné, komunální čili obecní zřízení zemské, tak aby osoby magistrátní i představení všech obcí svobodně bývali voleni, pak aby byla úplná veřejnost veškerého jednání v záležitostech.*“²² O obecní samosprávu se snažila i druhá petice z 29. března 1848, na niž bylo odpovězeno kabinetním listem z 8. dubna 1848. Důležitý byl článek 6 tohoto listu.²³ V tomto článku bylo stanoveno: „*Samostatné zřízení obcí se zvláštní správou jmění obecního a svobodným volením úředníků nařídilo se již a bližší ustanovení zákonní o věci té odkazují se rovněž ke sněmu domácímu.*“²⁴

První právní předpis, který upravoval územní samosprávu, byl určen pro země předlitavské. Jedná se o prozatímní obecní zákon²⁵ ze dne 17. března 1849. Jde o první obecní zřízení. Známá zásada „Základem svobodného státu je svobodná obec“ se objevuje hned v úvodu zákona.²⁶ Zákon rozděloval tři druhy obcí a jeho smyslem bylo, aby se pro každou úroveň vytvořila samospráva. Dle zákona se rozdělovali obce na místní, okresní a krajské²⁷. Prozatímním zákonem obecním byla podrobně upravena pouze místní úroveň. Místní obce byly vytvořeny na katastrálním území obcí, které zřídil Josef II. Docházelo ke spojování předměstí s městem v místní obec. V případě, že obec nemohla z nedostatku prostředků vykonávat nové povinnosti uložené prozatímním obecním zákonem, měla být (i nedobrovolně) spojena s jinou obcí.²⁸ U velkých obcí mohlo docházet k rozdělení na frakce, přičemž těmto frakcím mohla být nakázána určitá působnost.²⁹ Důležité je zmínit, že zákon u místních obcí rozlišuje jejich působnost a to na přirozenou a přenesenou. Do přenesené působnosti patřilo obstarávání všeho, co bylo ve veřejném zájmu a stát to obci svěřil.

---

²¹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 18

²² ČERNÝ, Jan Matouš. Boj za právo: sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848 s výklady historickými. V Praze: Karolinum, 2007. Prameny k dějinám českého myšlení. ISBN 9788024611594. s 36

²³ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 39

²⁴ ČERNÝ, Jan Matouš. Boj za právo: sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848 s výklady historickými. V Praze: Karolinum, 2007. Prameny k dějinám českého myšlení. ISBN 9788024611594. s 173

²⁵ č. 170 ř. z.

²⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 18

²⁷ Platnost nabyla pouze ustanovení o obcích místních

²⁸ ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5. s 20

²⁹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 40

Do přirozené působnosti spadalo vše, co bylo v obecním zájmu a zároveň to mohla plně obstarat na svém území. Omezení zde bylo možné pouze v nutných případech. Na statutární města se účinnost obecního zřízení nevztahovala, protože pro ně byly vydány samostatné statuty.³⁰

V padesátých letech 19. století se mění politická situace a propukají snahy o obnovení absolutistického režimu. Tyto snahy vedou k novelám obecního zřízení. Jedná se například o neveřejnost jednání obecních orgánů. V roce 1861 se situace uvolňuje a je patrná liberalizace poměrů v rakouských zemích. Důležitým krokem pro územní samosprávu je vydání rámcového říšského zákona obecního pro země předlitavské³¹ a vydání jednotlivých (obecních zřízení) zemských zákonů obecních.³² „*V našich zemích to byly konkrétně:*

- *pro Čechy zákon z 16. dubna 1864, č.7 zem. zák., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích;*
- *pro Moravu zákon z 15. března 1864, č. 4 zem. zák., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích;*
- *pro Slezsko zákon z 15. listopadu 1863, č. 17 z. z. slez., jímžto se vydává zřízení obecní a řád volení v obcích.*“³³

Obecní zřízení opět rozlišovalo samostatnou působnost a přenesenou působnost. Do samostatné působnosti patřilo například spravování obecního majetku (s dozorem zemského výboru) a rozhodování o městském a domovském právu. Obec dále sloužila jako dozor nad měrami a váhami a dohlížela nad obchodováním na trhu. Dále se starala o správu cest, jak silničních, tak i říčních. Obec měla také právo rozhodovat o stavbách na svém území, vykonávala stavební řád a udělovala stavební povolení.³⁴

V rámci přenesené působnosti měla obec na starosti například spolupráci s četnictvem. Dále byla obec pověřena ke zpracování seznamu soudních porotců a to každý rok. Obec také mohla vyhlásit dražbu a doručovat soudní výměry. Důležité úkoly se na obec vztahovaly v souvislosti

---

³⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 19-20

³¹ z 5. března 1862, č. 18 ř. z.

³² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 21

³³ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 21

³⁴ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 42

s ubytováním, či dopravou vojska v době mírové i válečné. Největší potíží, kterou obce při výkonu přenesené působnosti pociťovaly, bylo velké finanční zatížení. Obce totiž nedostávaly dostatečné prostředky od státu a náklady spojené s výkonem přenesené působnosti musely hradit ze svého rozpočtu. Ten byl tímto nadměru zatížen a nemohl pak plně uspokojovat potřeby samostatné působnosti.³⁵

Ve zmíněném období docházelo nejenom ke vzniku místní obecní samosprávy, ale docházelo ke vzniku samosprávy i na úrovni vyšší (okresní a zemské). Vytvořit vyšší územní samosprávu bylo možné na základě rámcového zákona obecního, přesněji jeho čl. 17. „*Mezi obec a sněm zemský vložit se může zákonem zemským zastupitelstvo okresní, župní, nebo krajské (...)*“³⁶ K vytvoření vyšší územní samosprávy došlo pouze v Čechách, kde došlo k vytvoření zastupitelských okresů. Na Moravě a ve Slezsku byla působnost zastupitelských okresů vykonávána zemským výborem.

Zastupitelské okresy společně se zeměmi a obcemi tvořily samosprávu, přičemž na úrovni okresní a zemské se tato samospráva oddělovala od politické státní správy. Politická státní správa byla vykonávána na okresní úrovni okresním politickým úřadem. Představeným okresního politického úřadu byl okresní hejtman. Na úrovni zemské byla politická státní správa vykonávána zemských politickým úřadem. V čele zemského politického úřadu stál místodržící. Úkolem těchto politických úřadů bylo vykonávat dohled nad orgány samosprávy. Právě díky těmto dvěma liniím je nutno rozlišovat zastupitelské okresy od tzv. politických okresů³⁷. Území zastupitelských okresů bylo shodné s obvody soudních okresů a menší, než území politických okresů.³⁸

3.2. Od vzniku Československé republiky po okupaci

Po první světové byl vyhlášen zákon ze dne 28. října 1918, č. 11 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého, na základě kterého vzniká československý stát. Tento zákon bývá označován jako recepční zákon. Tento zákon, jak z něj můžeme vyčíst, byl velice krátký a dělil se pouze na 5 článků. V úvodu zákona se píše, že československý stát vstoupil v život a že

---

³⁵ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 42-3

³⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 21

³⁷ Územních obvodů okresních politických úřadů

³⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 21-22

tento zákon je vydán, aby nedocházelo ke zmatkům a nic neohrožovalo přechod k novému státnímu zřízení. Článek 2 stanovuje, že zůstávají v platnosti veškeré zemské a říšské zákony.³⁹ Pro účely samosprávy je důležitý článek 3, který stanovil: „*Všechny ústavy samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní, a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení.*“⁴⁰

V případě obecní úpravy nedošlo za dobu existence první republiky k vydání nové úpravy a nadále tak platil říšský rámcový zákon obecní (z roku 1862) a zemská obecní zřízení (z let 1863 a 1864). Stejně na tom byly i zákony o statutárních městech. Na Slovensku ovšem díky zákonu o mimořádných přechodných opatřeních na Slovensku⁴¹, dochází k rozpuštění obecních a městských výborů a jejich pravomoc přešla na komise, které ustavil zmocněnec vlády. Země pozbyly svou zákonodárnou i správní moc a stalo se tak na základě § 7 odst. 1 Ústavní listiny Československé republiky (č. 121/1920 Sb. z. a n.).

Během období Československé republiky sice nedošlo k vydání nového obecního zřízení pro obce v českých zemích, ale na Slovensku a Podkarpatské Rusi byla situace jiná. Pro území Slovenska byl přijat zákon č. 233/1920 Sb. z. a n.⁴², zákon č. 243/1922 Sb. z. a n.⁴³ a nařízení vlády č. 335/1922 Sb. z. a n. Pro Podkarpatskou Rus to byl zákon č. 62/1925 Sb. z. a n.⁴⁴ a nařízení vlády č. 171/1923 Sb. z. a n.⁴⁵ V případě českých zemí dochází pouze k novelám stávajících obecních zřízení.⁴⁶

Mezi nejvýznamnější novely patří:

- Volební řád - zákon č. 75/1919 Sb. z. a n., kterým vydává se řád volení v obcích republiky Československé. Tento zákon zavedl všeobecné a rovné hlasovací právo týkající se voleb do obecních zastupitelstev. Hlasování bylo umožněno pro československé občany bez rozdílu majetku a pohlaví – byly zrušeny volební censy.

---

³⁹ Čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého

⁴⁰ Čl. 3 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého

⁴¹ Zákon č. 64/1918 Sb. z. a n., o mimořádných přechodných opatřeních na Slovensku

⁴² Zákon č. 233/1920 Sb. z. a n., o prozatímní úpravě měst s regulovaným magistrátem na Slovensku

⁴³ Zákon č. 243/1922 Sb. z. a n., o prozatímní úpravě zřízení obcí na Slovensku

⁴⁴ Zákon č. 62/1925 Sb. z. a n., jímž se s prozatímní platností upravují některá ustanovení obecního zřízení na území Podkarpatské Rusi

⁴⁵ Nařízení vlády č. 171/1923 Sb. z. a n., o prozatímní úpravě obecního zřízení na území Podkarpatské Rusi

⁴⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 22-23

- Novela obecního zřízení – zákon č. 79/1919 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení dosavadních obecních zřízení a městských statutů v Československé republice. Tato novela změnila názvy obecních orgánů, jejich jednání a blíže specifikovala vztahy mezi obcí a orgány státní správy.
- Tzv. finanční novely k obecnímu zřízení (zákon č. 329/1921 Sb. z. a n.⁴⁷, zákon č. 77/1927 Sb. z. a n.⁴⁸, zákon č. 169/1930 Sb. z. a n.⁴⁹, zákon č. 69/1935 Sb. z. a n.⁵⁰)
- Důležitý vliv na postavení obcí měl i zákon č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy. Nejvíce obecní zřízení zasáhla tato ustanovení:⁵¹
  - *„Podle čl. 5 odst. 4 zákona č 125 Sb. z. a n. mohly politické úřady vydávat v mezích svého úředního obvodu nařízení též v oboru místní policie svěřené podle zákona obcím, jde-li o nařízení vztahující se na území více obcí nebo nevydá-li obec, již se týče, sama včas nutné nařízení. Toto ustanovení se výrazně dotklo tzv. samostatné působnosti obce, kam agendy místní policie náležely.*
  - *Podle § 3 cit. zákona vykonávala města se zvláštním statutem a se zřízeným magistrátem ve svém obvodu též působnost okresního úřadu. Vláda mohla nařízením města se zvláštním statutem podrobit obecně platným obecním předpisům a města se zřízeným magistrátem prohlásit za velké obce.*
  - *Významnou změnu znamenal cit. zákon pro oblast správního řízení – o řádných opravných prostředcích proti rozhodnutím orgánu obce (v oblasti samostatné i přenesené působnosti) rozhodoval nadále okresní úřad (srov. §99). Do té doby rozhodovaly o opravných prostředcích ve věcech samostatné působnosti vyšší orgány samosprávné.“⁵²*

Tzv. finanční novely se nesetkaly se zamýšleným účinkem, o čemž svědčí i jejich množství v tak krátké době. První novela zasáhla do záležitostí obcí ve věci nakládání s jejím majetkem. Při

---

⁴⁷ Zákon č. 329/1921 Sb. z. a n., o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním

⁴⁸ Zákon č. 77/1927 Sb. z. a n., o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy

⁴⁹ Zákon č. 169/1930 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 15. června 1927

⁵⁰ Zákon č. 69/1935 Sb. z. a n., o finančních opatřeních v oboru územní samosprávy

⁵¹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 24

⁵² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 24

nakládání s majetkem určité ceny toto nakládání podléhalo schválení dohlédacím státním úřadem. I tímto krokem první finanční cíl, kterým bylo posílení obecních financí, nesplnila.

Druhá finanční novela pokračovala v závislosti samosprávy na zásadách politické správy do jejich hospodaření. Dohlédací instance měly pravomoc zavádět dávky a poplatky ze spotřeby, nebo zvyšovat sazby již zavedených dávek. Vše se mohlo dít proti vůli zastupitelstva obce, stejně jako se kontrolovalo použití takto vybraných prostředků. Toto vedlo k faktickému zrušení možnosti obecní samosprávy k hospodaření s jejich financemi.

Stav omezení finančních možností samosprávy trval až do roku 1930, kdy byla vydána třetí finanční novela. Tato novela zrušila ustanovení dohlédacích orgánů ve věci zavádění nových poplatků a dávek bez souhlasu zastupitelstva obce.

Čtvrtá finanční novela souvisela s velkým zadlužováním obcí, které během finanční krize nezvládaly splácet. Toto ohrožovalo zájmy bank, které v roce 1933 předložily memorandum o oddlužení samosprávy. Tato novela sice zajistila větší příjmy obcím, avšak ani toto nestačilo a tak ani čtvrtá finanční novela nebyla úspěšná.⁵³

Zmiňujeme-li období první republiky, určitě nesmíme vynechat zmínku o plánované reformě veřejné správy, kterou mělo dojít ke zrušení zemí. Tato reforma měla nastat tzv. župním zákonem, zákon č. 126/1920 Sb. z. a n., o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé. Tímto zákonem mělo dojít ke zrušení zemí české, moravské a slezské a území republiky mělo být tvořeno do 21 žup. Území těchto žup pak mělo být tvořeno správními okresy. Župní zákon vůbec nepojednával o rozdělení Podkarpatské Rusi, neboť ji nechával na pozdější úpravu. Župní zákon však nenabyl účinnosti, s výjimkou Slovenska, které tímto zákonem bylo rozděleno na 6 žup.⁵⁴ S výjimkou Slovenska nebyl zákon uveden v účinnost, neboť by se stalo, že v určitých vytvořených župách by převládalo obyvatelstvo zahraniční (zejména Němci), nad obyvatelstvem českým. To by v této politicky napjaté době blížící se druhé světové války bylo nepřípustné.

Zákon, který upravoval již území celé republiky, byl až tzv. organizační zákon, tedy zákon č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy. Formálně se jednalo o novelu župního zákona. Jeho důsledkem bylo spojení politické státní správy a vyšší územní správy. Na základě tohoto

---

⁵³ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 47-48

⁵⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 25

zákona zanikly země Morava a Slezsko. Československou republiku nově tvořily čtyři země – Česká, Moravskoslezská, Slovenská a Podkarpatská. Jedná se tedy o spojení dvou dřívějších zemí do jedné (Moravskoslezská) a vznik nových zemí (Slovenská a Podkarpatská).

V Čechách působící zastupitelské okresy byly tímto zákonem nahrazeny novými územními samosprávnými okresy, které se organizačně spojily s okresními úřady. Občané byli zastoupeni okresními zastupitelstvy, výbory a komisemi na úrovni okresů a zemskými zastupitelstvy, výbory a komisemi na úrovni zemí. Do těchto zastupitelstev občané ovšem volili pouze dvě třetiny zastupitelů. Zbývající jedna třetina byla jmenována. Jmenování v případě okresních zastupitelstev prováděl ministr vnitra a v případě zemí to byla zemská vláda. Jmenovaná část zastupitelů měla být z řad odborníků. Představeného zastupitelstva představoval jmenovaný úředník (okresní hejtman, zemský prezident).

Organizační zákon přičkl okresům a zemím právní subjektivitu, v rozsahu, v jakém ji stanovil. Tato subjektivita jim patřila v oblasti soukromoprávní i veřejnoprávní. Okresy a země měly vlastní působnost, do které nemohl stát bezdůvodně zasahovat. Okresy a země se ochrany proti zásahu státu mohly domáhat i před nejvyšším správním soudem. Zastupitelé zemí a okresů vystupovali zpravidla jménem územní korporace a nikoli jako zástupci státu, ale v určitých případech jednali i jménem státu.⁵⁵

Během období tzv. druhé republiky dochází k autoritativním tendencím a odbourávání demokratických institutů. Z hlediska území správy docházelo k rozpouštění volených orgánů a to jak obcí, okresů, tak i zemí. Nejvýznamnějším právním předpisem tohoto období je nařízení vlády⁵⁶ o obecních (obvodních) tajemnicích. Dle tohoto nařízení měla vláda určit obce, kterým bude ustanoven tajemník. Tohoto tajemníka ustanovoval zemský prezident. V případě, že byl tajemník ustanoven pro jednu obec, nazýval se obecní tajemník a v případě, že byl stanoven pro více obcí, nazýval se obvodní tajemník. Tajemník vykonával přenesenou působnost obce (obcí). V případě veřejného zájmu mohlo vykonávat i samostatnou působnost obce (obcí).⁵⁷

---

⁵⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 25-26

⁵⁶ Nařízení vlády ze dne 3.2.1939 č. 17 Sb. z. a n., o obecních (obvodních) tajemnicích.

⁵⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 29

3.3. Období protektorátu Čechy a Morava

Dne 16. března byl výnosem říšského kancléře a vůdce vyhlášen protektorát Čechy a Morava (Výnos o zřízení protektorátu Čechy a Morava č. 75/1939 Sb.). Na tento akt je nutné z právního hlediska hledět jako na neplatný (*neplatnost je určena na základě Ústavního dekretu presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, který stanovuje, že ústavní a jiné právní předpisy od 30. září 1938 „tzv. doba nesvobody“ nejsou součástí našeho právního řádu*)⁵⁸. Zároveň tento akt zničil všechny svobody českého národa.⁵⁹ Doba po přijetí tohoto výnosu je počátkem likvidace územní samosprávy, centralizací správy a její byrokratizací. Protektorát byl autonomní a spravoval se sám.

*„První období, do 6. dubna 1939, bylo dobou okupační vojenské správy. Rozhodující moc vykonávali velící generálové stojící v čele vojenských velitelství v Praze a Brně, při nichž byli zřízeni tzv. šéfové civilní správy. Ti činili opatření, kterými zasahovali do sféry působnosti veřejné správy, aniž se starali o platné právo. Po ukončení tohoto přechodného období stanul v čele říšské správy říšský protektor*⁶⁰.

*Územní samospráva byla po 15. březnu 1939 celou řadou zásahů podstatně omezena, až se stala prakticky iluzorním pojmem. Obecní zastupitelstva ve více než 200 obcích byla rozpuštěna a do čela obcí byli jmenováni vládní komisaři. Jinde byli starostové, obecní zastupitelstva i obecní rady ponechány, ztrácely však na významu ve prospěch starosty. Před koncem války bylo nařízeno, že starosta má svolat obecní radu a obecní zastupitelstvo pouze dle potřeby. Uprázdňovaná místa byla nově obsazována jmenováním. Jako náhradník mohl na uprázdňené místo zastupitele nastoupit pouze ten, s nímž vyslovil souhlas oberlandrát⁶¹, který mohl i sám náhradníka ustavit.*⁶² Během období protektorátu nelze vůbec hovořit o samosprávě.

---

⁵⁸ Čl. 1 Ústavního dekretu presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úředního věstníku československého

⁵⁹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. s 343

⁶⁰ Konstantin von Neurath, první říšský protektor do roku 1943 (jen formálně, od roku 1941 za něj funkci vykonával zastupující říšský protektor), Reinhard Heydrich, zastupující říšský protektor (září 1941 - květen 1942), Kurt Daluge, zastupující říšský protektor (květen 1942 – srpen 1943), Wilhelm Frick, poslední říšský protektor (srpen 1943 – květen 1945)

⁶¹ Oberlandráty – správní orgány v protektorátu

⁶² BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 54-55

3.4. Obce a územní samospráva v období národních výborů

Během druhé světové války se vytvářela nová koncepce veřejné správy. Tato koncepce byla vytvářena londýnskou a moskevskou složkou odboje a měla sloužit k nastolení správy po osvobození našeho území. Jednalo se o koncepci národních výborů. Koncepce se odvíjela od národních výborů, které během okupace vznikaly na našem území, jako nelegální odbojové orgány. Také bývaly nazývány národně revoluční výbory. Tato forma odboje byla podporována zejména ze strany odbojového vedení v Moskvě. Postupně se k podpoře národních výborů připojovala i londýnská část odboje. S blížícím se osamostatněním republiky však začaly spory v koncepci mezi londýnským a moskevským odbojem, které se týkaly dalšího fungování národních výborů.

Londýnská koncepce počítala pouze s dočasným fungováním odbojových národních výborů, které by později byly vystřídány novou organizací jak správy státní, tak samosprávy. Vizi londýnské koncepce bylo navázat na správu z dob zákona o organizaci politické správy⁶³.

Moskevská koncepce chtěla národní výbory jako základ nové struktury státní moci. Tato koncepce počítala také se spojením dřívější státní (politické) správy a samosprávy. Proti tomu byla koncepce londýnská, která chtěla zachovat dřívější územní samosprávu.

Důležitou právní úpravu pro národní výbory představoval ústavní dekret prezidenta republiky o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění⁶⁴. Jednalo se o kompromis mezi londýnskou a moskevskou koncepcí. Dle článku 1 měly být národní výbory prozatímními orgány veřejné správy. Mělo se jednat o místní, okresní a zemské národní výbory. Národní výbory měly, jakožto orgány státní správy, být podřízeny vládě. Způsob volby a výkon pravomocí národních výborů upravil článek 3, který k tomuto zmocnil vládu, která tak měla provést vládním nařízením⁶⁵. Jednalo se o nařízení o volbě a pravomoci národních výborů⁶⁶.

Toto zmíněné vládní nařízení mělo za úkol, co nejdříve po volbách, vytvořit místní, okresní a zemské národní výbory, které měly být orgány zastupitelské i orgány veřejné správy. Ovšem řádné volby neproběhly. K obsazení národních výborů došlo zastoupením jednotlivých stran. To se stalo na základě výsledků, jaké měly strany při volbách do Národního shromáždění. Takovéto

---

⁶³ Zákon č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy

⁶⁴ Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 4. prosince 1944, č. 18 Úř. věst. čsl., o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění

⁶⁵ Toto vládní nařízení mělo mít platnost zákona a být podepsáno prezidentem

⁶⁶ Vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů – bylo později novelizováno, úplné znění bylo publikováno pod č. 45/1945 Sb.

obsazení se stalo na základě vládního nařízení č. 120/1946 Sb., o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do ústavodárného Národního shromáždění.

Vytvořené národní výbory nahradily dřívější orgány. Zanikla obecní (městská), okresní a zemská zastupitelstva a to ustanovením právě příslušných národních výborů. Národní výbory byly orgány územních korporací i státními orgány. Co se týká jednotlivých národních výborů (místních, okresních a zemských), na základě nařízení vlády⁶⁷ platila podřízenost těchto výborů a to jak podřízenost nižšího stupně vyššímu, tak podřízenost všech národních výborů jako orgánů státní správy vládě. Okresní a zemské národní výbory byly také podřízeny ministru vnitra a to ve věcech politické správy.⁶⁸ Vyšší národní výbory, stejně jako vláda, mohly nižším národním výborům rušit a měnit jejich usnesení, nebo jim přikazovat.⁶⁹

Pro další vývoj národních výborů byla nejdůležitější tzv. květnová Ústava ze dne 9. května 1948⁷⁰. Z této Ústavy je kladen největší důraz ohledně národních výborů v člancích IV a X, dále v šesté kapitole (podrobná ustanovení ústavy) a v dalších paragrafech – komunální vlastnictví⁷¹ a hospodaření svazků lidové správy⁷².

Podle květnové Ústavy byly nositeli a vykonavateli státní moci, v obcích, okresech a krajích, národní výbory⁷³ a byly také řazeny do zastupitelských sborů⁷⁴. Národní výbory byly definovány jako orgány jednotné lidové správy. Opět byla stanovena zásada podřízenosti vyššímu stupni národního výboru a orgánům moci vládní a výkonné. Tato podřízenost byla důsledkem kladení důrazu na jednotnost výkonu veřejné správy. Národní výbory byly orgány státní správy, neboť jejich podřízenost vedla k odstranění určitých zájmů jednotlivých územních celků. Národní výbory měly obecnou působnost. Bylo upraveno i financování národních výborů. „*Části národního majetku, které nejsou celostátního významu a slouží veskrze nebo převážně obyvatelstvu některého správního celku (obce, okresu, kraje), mohou být v rukou svazků lidové správy (komunální vlastnictví).*“⁷⁵ Bohužel úprava této části Ústavy nebyla brána v potaz pozdějším vývojem

---

⁶⁷ Prozatímní organizační řád zemských a okresních národních výborů ze dne 18. ledna 1946, č. 299 Úř. listu I.

⁶⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 32-38

⁶⁹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 56

⁷⁰ Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

⁷¹ § 149 odst. 2, ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

⁷² § 156 ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

⁷³ Čl. X ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

⁷⁴ Čl. IV odst. 1 ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

⁷⁵ § 149 odst. 2, ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

v souvislosti s národním majetkem. Národní výbory měly být voleny, kontrolovány lidem a měly být lidu odpovědné, což se projevilo v zavedení tzv. imperativního mandátu.

Ani tato Ústava, či další zákony, nezrušily obce jako takové. Obce dále zůstaly jako jednotka územního členění státu. Obce přišly o své postavení subjektů veřejné správy a již neměly postavení právnických osob. Takto byly postiženy i okresy a země. Země byly v roce 1948 zrušeny i jako administrativní jednotka. Stalo se tak zákonem o krajském zřízení⁷⁶. Zákon nabyl účinnosti od 1. ledna 1949 a změnil model zemský modelem krajským.⁷⁷

*„Na místě dřívějších orgánů samosprávy obcí a měst působily místní (městské) národní výbory jako národní výbory základního stupně, které stejně jako národní výbory vyšších stupňů byly orgány státními.“*⁷⁸ O tomto stavu také pojednávají další zákony a to například:⁷⁹

- ústavní zákon č. 81/1953 Sb.⁸⁰
- ústavní zákon č. 12/1954 Sb.⁸¹
- zákon č. 13/1954 Sb.⁸²
- zákon č. 65/1960 Sb.⁸³
- ústavní zákon č. 100/1960 Sb.⁸⁴
- zákon č. 69/1967 Sb.⁸⁵
- zákon č. 137/1982 Sb.⁸⁶

---

⁷⁶ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení

⁷⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 42-44

⁷⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 44

⁷⁹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 44-45

⁸⁰ Ústavní zákon č. 81/1953 Sb., o řízení národních výborů vládou

⁸¹ Ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech

⁸² Zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech

⁸³ Zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech

⁸⁴ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

⁸⁵ Zákon č. 69/1967 Sb., o národních výborech

⁸⁶ Zákon č. 137/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost městských národních výborů na některých úsecích státní správy

V roce 1982 byly ustanoveny střediskové obce. V těchto obcích měly působnost národní výbory s rozšířenou působností. Obce vykonávaly přenesenou působnost. Ovšem v této působnosti byly všechny oblasti, které běžně spadají do působnosti samosprávy.⁸⁷

3.5. Územní samospráva po roce 1989

Po listopadové revoluci a pádu komunistického režimu se čekalo na změnu v oblasti územní samosprávy. První zákon, který se týkal přechodu k demokracii, byl ústavní zákon č. 14/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských výborů a volbě poslanců národních výborů. Tento zákon umožnil odvolání poslanců národních výborů⁸⁸. Odvolání bylo možné ve všech stupních národních výborů.⁸⁹ Odvolání se týkalo poslanců „(...) kteří v zájmu vyrovnaní rozložení politických sil nebo vzhledem k svému dosavadnímu působení neskýtají záruky rozvoje politické demokracie, mohou být ze své funkce odvoláni politickou stranou, jejímiž jsou členy. Poslance bez stranické příslušnosti může odvolat příslušný orgán Národní fronty po vzájemné dohodě s Občanským fórem v České socialistické republice a s hnutím Veřejnost proti násilí ve Slovenské socialistické republice.“⁹⁰ Dle článku 3 bylo odvolání možné do 31. března 1990.

K výrazné obměně dochází až v listopadu 1990, kdy proběhly komunální volby, což znamená, že obce zůstaly pod nadvládou komunistických poslanců a to celý rok od změny politického režimu.⁹¹

Reforma místní správy byla založena na ústavním zákoně Federálního shromáždění č. 294/1990 Sb.⁹². Tento zákon i změnil název sedmé hlavy Ústavy na „Místní samospráva“.⁹³ V dalších ustanoveních nalezneme popis územní samosprávy, jejímž základem je obec, která je

---

⁸⁷ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 57

⁸⁸ Odvolání se týkalo i poslanců zákonodárných sborů

⁸⁹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 57

⁹⁰ Čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 14/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských výborů a volbě poslanců národních výborů

⁹¹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 58

⁹² Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů

⁹³ Čl. 1 ústavního zákona č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů

právníckou osobou. Obec může samostatně hospodařit se svým majetkem. Občané rozhodují o věcech, spadajících do místní samosprávy, referendem, na obecních shromážděních, nebo prostřednictvím zastupitelstva obce. Obec také může vydávat obecně závazné vyhlášky a to buď z hlediska samosprávy, nebo v případě zákonného zmocnění i ve věcech státní správy.⁹⁴

Reforma místní správy byla dále rozvíjena především těmito zákony:

- „*Zákon ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)*;
- *zákon ČNR č. 368/1990 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích*
- *zákon ČNR č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze.*“⁹⁵

Další zákony zmiňují majetek obce a hospodaření s ním. Jednalo se o zákon o tzv. rozpočtových pravidlech⁹⁶ a zákon o přechodu některých věcí z majetku České republiky do majetku obcí⁹⁷.

Nově dochází k vytvoření monokratického úřadu státní správy. Tímto orgánem je okresní úřad. Okresní úřady vznikly na základě zákona ČNR č. 425/1990 Sb.⁹⁸ Okresní úřady byly správními úřady a měly působnost dle území jednotlivých okresů. Na návrh ministerstva vnitra (později na návrh ministra vnitra) vláda ČR jmenovala do čela okresního úřadu jeho předsedu. Okresní úřady byly odvolacím správním orgánem pro rozhodnutí obecních orgánů vydaných ve správním řízení. Zároveň také tvořil okresní úřad dozor nad činností obce.

Od doby vzniku samostatné České republiky (1.1.1993), je základ územní samosprávy zakotven v nejdůležitějším právním předpisu České republiky - v Ústavě České republiky⁹⁹. Tento ústavní základ zaručuje samosprávu územních samosprávných celků.¹⁰⁰ Další důležitou částí je zejména hlava sedmá nazvaná „Územní samospráva“. Ústava od začátku počítala se členěním na obce, které jsou základními samosprávnými celky, ovšem o vyšších územně samosprávných celcích se v době vydávání Ústavy vedly ještě spory. Ještě nebylo jisté, zda vůbec takové celky vzniknou a jestli ano, tak na jaké úrovni (regionální, krajské či zemské).

---

⁹⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 48

⁹⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 48

⁹⁶ Zákon ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla)

⁹⁷ Zákon ČNR č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do majetku obcí

⁹⁸ Zákon ČNR č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících.

⁹⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁰⁰ Čl. 8 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

K vytvoření těchto vyšších územně samosprávných celků dochází až ústavním zákonem č. 347/1997 Sb.¹⁰¹, kterým bylo s účinností od 1. ledna 2000 vytvořeno 14 vyšších územně samosprávných celků. Jednalo se hlavní město Prahu (vymezené územím tohoto města) a 13 krajů (vymezené územím příslušných okresů). Mezi dobou vytvoření krajů a přijetím zákonů o jejich postavení, organizaci a volbě do jejich zastupitelstev, byla časová prodleva. Tyto zákony byly vydány až 12. dubna 2000 a jednalo se o zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) a o zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů. První volby do zastupitelstev krajů se u nás konaly 12. listopadu 2000.

S vytvořením krajského stupně samosprávy bylo potřeba také přijmout další zákony, které by tuto část reformy veřejné správy uskutečnily. Mezi nejdůležitější patří zákon o obcích¹⁰² (nahrazující staré obecní zřízení), zákon o hlavním městě Praze¹⁰³ (nahrazující starý zákon o hlavním městě Praze) a zákon o okresních úřadech¹⁰⁴ (nahrazující zákon o okresních úřadech z roku 1990). O rok později byl ještě přijat nový volební zákon¹⁰⁵, který nahradil starý volební zákon z roku 1992.

K důležitým novelám zákonů, které se vztahují na územně samosprávné celky, dochází v souvislosti se zánikem činnosti okresních úřadů (zanikají k 31. prosinci 2002) a to se zřetelem na vznik obcí s rozšířenou působností. Důležitým zákonem byl též zákon č. 312 /2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.¹⁰⁶

---

¹⁰¹ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁰² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁰³ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

¹⁰⁴ Zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech

¹⁰⁵ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně některých zákonů

¹⁰⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 48-50

4. Administrativně správní členění

V následující kapitole se budu věnovat členění České republiky. Zaměření práce se bude týkat zejména územním členěním a s tím souvisejícím správním členěním, neboť se v naší republice odvíjí podle stanovených území. Pro potřeby této kapitoly se budu zabývat členěním na:

- obce
- kraje
- okresy
- vojenské újezdy
- regiony regionální politiky pro potřeby Evropské unie

4.1. Obec

Z pohledu administrativně správního členění jde nejspíše o nejdůležitější jednotku. Obec je základním územně samosprávným celkem České republiky.¹⁰⁷ Jedná se o základní územně samosprávné společenství občanů, jež tvoří územní celek, který je vymezen dle hranic území obce.¹⁰⁸ Obec jako pojem „(...) vyjadřuje v podmínkách našeho právního řádu jednak základní samosprávné (někdy označované jako autonomní) společenství občanů, v té či oné míře historicky přirozeně spjaté s částí území, jednak i základní jednotku územního členění státu. Obec je veřejnoprávní korporace, která je charakterizována třemi prvky (základními znaky), jejichž spojení tvoří podstatu obce. Jedná se o územní základ obce, osobní základ obce a právo na samosprávu.“¹⁰⁹ V právních vztazích obec vystupuje svým jménem a nese odpovědnost za svá jednání.¹¹⁰

4.1.1. Území obce

Dle zákona o obcích je každá část území České republiky i územím některé obce. Výjimkou je území vojenských újezdů, dle zákona o zajišťování obrany České republiky¹¹¹. Obec je tvořena

---

¹⁰⁷ Článek 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁰⁸ § 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁰⁹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 73

¹¹⁰ § 2 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹¹¹ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

jedním, či více katastrálními územími.¹¹² Katastrální území je vymezeno v zákoně o katastru nemovitostí.¹¹³ Na katastrálním území se nemůže nacházet více obcí.

Dle zákona o obcích můžeme rozlišovat změny v území obcí spočívající ve:

- *sloučení obcí*
- *připojení obce*
- *oddělení části obce*
- *změnách území v důsledku změny jiných územních jednotek (např. krajů)*
- *jiných změnách hranic obcí (při kterých nedochází k výše uvedeným)*

Na základě novely obecního zřízení¹¹⁴ byla stanovena další možnost změny území. Tuto změnu může nařídít Ministerstvo vnitra v případě, že území obce je součástí katastrálního území jiné obce a zároveň obce tuto situaci neřeší. Na základě tohoto je možné zasáhnout do území obce, resp. obcí, i bez jejich souhlasu.¹¹⁵ Na základě výše uvedených změn území může dojít ke vzniku nové obce.

Sloučení obcí nalezneme v §19 obecního zřízení. Tento paragraf určuje, že se mohou sloučit dvě, či více sousedících obcí v obec jednu a území této nově vzniklé obce bude tvořeno územím všech slučovaných obcí. Je důležité upozornit na to, že se mohou sloučit pouze obce, jejichž území spolu sousedí. Nová obec bude pojmenována na základě dohody slučovaných obcí. V případě, že se obce na žádném názvu nedohodnou, rozhodne o jejich názvu Ministerstvo vnitra. Ke sloučení obcí dochází na základě dohody těchto obcí. Společně se sloučením obce zákon upravuje i připojení obce.¹¹⁶

Připojení obce je možné na základě dohody. Na základě dohody se obec může připojit k jiné obci, se kterou sousedí.¹¹⁷ Při připojení obcí zaniká ta obec, která je připojována, zatím co obec, ke které se připojuje, zůstává.

---

¹¹² § 18 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹¹³ „Katastrálním územím technická jednotka, kterou tvoří místopisně uzavřený a v katastru společně evidovaný soubor nemovitostí“ - § 2 písm. h) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

¹¹⁴ Zákon č. 106/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

¹¹⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 81

¹¹⁶ § 19 odst. 1, 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹¹⁷ § 19 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

„Dohodu o sloučení obcí nebo o připojení obce lze uzavřít na základě rozhodnutí zastupitelstev dotčených obcí, pokud do 30 dnů od zveřejnění tohoto rozhodnutí není podán návrh na konání místního referenda o této věci. Je-li podán takový návrh, je k uzavření dohody o sloučení obcí nebo o připojení obce nutné souhlasné rozhodnutí místního referenda konaného v obci, ve které byl podán návrh na jeho konání. Dotčené obce oznámí krajskému úřadu rozhodnutí svých zastupitelstev, na jejichž základě má být uzavřena dohoda o sloučení obcí nebo o připojení obce. Je-li konáno místní referendum o sloučení obcí nebo o připojení obce, oznámí dotčené obce i rozhodnutí přijaté v místním referendu.

Dohoda o sloučení obcí nebo připojení obce musí obsahovat

- a) den, měsíc a rok, ke kterému se obce slučují nebo se obec připojuje,*
- b) název obce a sídlo jejich orgánů, jde-li o sloučení obcí,*
- c) určení právních předpisů obcí, které byly vydány slučovanými obcemi nebo připojovanou obcí a zůstanou v platnosti v celé obci po sloučení nebo připojení,*
- d) výčet katastrálních území obce po sloučení nebo připojení,*
- e) určení majetku, včetně finančních prostředků, ostatních práv a závazků, právnických osob a organizačních složek slučovaných obcí nebo obce, která se připojuje.“¹¹⁸*

Právním nástupcem je u obcí sloučených nově vzniklá obec a u připojení je to obec, která nezaniká. Na právního nástupce zaniklých obcí přechází všechna práva a povinnosti dřívějších obcí. Rovněž na ně přechází veškerý majetek.¹¹⁹

Kopecký ve své knize¹²⁰ upozorňuje na zajímavý fakt ohledně úpravy slučování a připojení obcí. Zajímavostí je rozlišná úprava v případě připojování či slučování obcí s různou územní jednotkou členění. V případě, že jsou slučované, či připojované obce na území různých okresů, je i přesto možné je sloučit či připojit. Problém nastává v případě krajů, protože hranice vyšších územně samosprávných celků je možné měnit jen na základě zákona¹²¹. Rovněž je potřeba myslet na narušení případných správních obvodů obcí s rozšířenou působností, či obcí s pověřeným

---

¹¹⁸ § 19 odst. 4, 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹¹⁹ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 111-112

¹²⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6.

¹²¹ Čl. 2 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

obecním úřadem, ke kterým může v rámci sloučení, či připojení dojít. V takovém případě by na to mělo Ministerstvo vnitra reagovat a změnit správní obvod dotčených orgánů.¹²²

Oddělením částí obce může dle obecního zřízení dojít ke vzniku nové obce.¹²³ Aby mohlo ke vzniku nové obce dojít oddělením, musí ta část obce, která se chce oddělit, splnit určité podmínky:

- Část obce, která se chce oddělit, musí mít po oddělení více než 1000 občanů. Stejný počet občanů, tedy 1000, musí mít i obec, ze které se má část oddělit.
- Oddělovaná část obce musí mít vlastní katastrální území, které sousedí nejméně s hranicemi dalších dvou obcí, nebo které sousedí s hranicí jedné obce a jiného státu. Území musí tvořit souvislý celek.
- Občané, kteří žijí na území té části obce, která se chce odtrhnout, musí vydat k oddělení souhlas a to v místním referendu.
- V části obce, která se chce oddělit, musí dojít ke stanovení přípravného výboru. Přípravný výbor je ustanoven občany části obce, která se chystá na oddělení.
  - Přípravný výbor je tvořen z pověřeného občana¹²⁴ a jeho zástupců. Nejnižší možný počet členů přípravného výboru je 3 a vždy musí být jejich počet lichý.
  - Členem přípravného výboru může být pouze občan, který má trvalý pobyt¹²⁵ v části obce, která se chystá oddělit.¹²⁶
  - „Přípravný výbor:
    - a) navrhuje uspořádání místního referenda o oddělení části obce a podílí se na jeho přípravě a provedení,
    - b) podílí se na přípravě návrhu na oddělení části obce,

---

¹²² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 85

¹²³ § 20a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹²⁴ § 11 zákona č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu

¹²⁵ „Místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v základním registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Občan může mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je podle zvláštního právního předpisu¹¹ označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci (dále jen „objekt“). V případech stanovených tímto zákonem může být místem trvalého pobytu sídlo ohlašovny nebo sídlo zvláštní matriky, které je v informačním systému označeno jako adresa úřadu.“ - § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)

¹²⁶ § 21 odst. 1, 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

- c) *jedná za nově vznikající obec při uzavírání dohody o rozdělení majetku,*
d) *je účastníkem řízení o oddělení části obce; nemůže však podat návrh na oddělení části obce krajskému úřadu.*“¹²⁷

V případě, že se občané mající trvalý pobyt na území té části obce, která se chystá odtrhnout, v místním referendu rozhodnou pro oddělení kladně, pak obec předá návrh na oddělení části obce a to krajskému úřadu, který o něm rozhoduje v přenesené působnosti. Krajský úřad oddělení části obce schválí a to v případě, že budou splněny všechny podmínky stanovené zákonem.¹²⁸

Majetkové vypořádání mezi obcí, která zůstává a nově vzniklou obcí, v případě, že se nedohodly, upravuje obecní zřízení takto:

- a) *„vlastnické právo k nemovitostem, včetně jejich příslušenství, jakož i věcná práva k věcem cizím a závazky váznoucí na nemovitostech, přecházejí na tu obec, na jejímž území se nemovitost nachází; pro přechod vlastnického práva k nemovitostem je rozhodný stav ke dni konání místního referenda o oddělení části obce,*
b) *v poměru podle počtu obyvatel původní obce a nově vzniklé obce přecházejí na nově vzniklou obec movité věci, s výjimkou příslušenství nemovitostí, finanční prostředky, závazky, podíly na právnických osobách založených obcí a ostatní práva.*“¹²⁹

Tento majetek přechází na nově vzniklou obec dnem vzniku této obce.¹³⁰

Územní změny obcí vyvolané změnami jiných územních jednotek. Tyto změny mohou nastat v důsledku změny hranic vyšších samosprávných celků. Zákon zde stanovuje podmínku, že změna hranic vyššího samosprávného celku je možná pouze na základě zákona.¹³¹

Další změnou hranic obcí v důsledku změny jiných územních jednotek může být i změna hranic státu. V případě změny hranic státu Ústava stanoví, že tato změna je možná pouze na základě ústavního zákona, neboť území republiky tvoří nedílný celek.¹³²

Ke změně hranic obcí může dojít také v důsledky změny území kraje - zde nemáme na mysli kraj jako vyšší územně samosprávný celek, ale kraj ve smyslu zákona o územním členění

---

¹²⁷ § 21 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹²⁸ § 22 odst. 1, 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹²⁹ § 22 odst. 4 písm. a, b zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹³⁰ § 21 odst. 7 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹³¹ Čl. 11 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹³² Čl. 11 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

státu¹³³. V tomto zákoně najdeme podmínku, že k podstatné změně území kraje (dle zákona o územním členění státu) může dojít pouze na základě zákona. V případě, kdy by se jednalo o jiné, než podstatné změny kraje, je k těmto změnám zmocněna vláda.¹³⁴

Posledním případem změny území obcí, je změna nebo zrušení vojenského újezdu. „*K tomu došlo s účinností od 1. 1. 2016 zákonem č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů). Tímto zákonem vznikly čtyři nové obce a území dalších obcí se rozšířilo o katastrální území nacházející se do té doby ve vojenských újezdech, a to rušeného vojenského újezdu Brdy a zmenšených vojenských újezdů Boletice, Březina, Hradiště a Libavá.*“¹³⁵

Společně s touto změnou bylo potřeba upravit i vztah nových obcí k vyšším územně samosprávným celkům. Zákon v takovém případě určí nejen změny hranic kraje, ale i začlenění novou obec do jeho území. Zákon v tomto smyslu nepředstavuje pouze zákon o zrušení vojenského újezdu, ale i důležitý zákon o změně hranic kraje coby vyššího územně samosprávného celku, neboť tyto hranice lze měnit jen zákonem.

Jiné změny hranic obcí jsou dle obecního zřízení takové, při kterých nedochází ke sloučení, připojení, nebo oddělení části obce. Tyto změny jsou provedeny na základě dohody obcí, kterých se změny týkají. Vše je ale možné pouze po dohodě s příslušným katastrálním úřadem. Uzavření dohody je obec povinna nahlásit:

- 1) Ministerstvu financí
- 2) Českému úřadu zeměměřičskému a katastrálnímu
- 3) příslušnému katastrálnímu úřadu
- 4) příslušnému finančnímu úřadu¹³⁶

S touto dohodou není spojena podmínka kladného přijetí v referendu, ale postačí souhlasné rozhodnutí zastupitelstva. Dohoda zúčastněných obcí má povahu veřejnoprávní smlouvy¹³⁷.

---

¹³³ Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

¹³⁴ § 15 odst. 1 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

¹³⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 91

¹³⁶ § 26 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹³⁷ Dle § 159 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, je veřejnoprávní smlouva dvoustranný nebo vícestranný úkon, který zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného práva.

Změna hranic obce má i důsledky veřejnoprávní. Jako příklad si můžeme uvést změny v působnosti (územní) obce a jejich orgánů, nebo ke změně občanství obce, jež se váže na občany s trvalým pobytem na změněném území.

Kopecký ve své knize¹³⁸ pokládá zajímavou otázku, zda se změna hranic obce bude vztahovat i na územní působnost obecně závazných právních předpisů, které obce vydávají? Obecně je potřeba vycházet z pravidla, že právní předpisy, které obec vydala, mají platnost na celém jejím území a to i bez dalších změn. To znamená, že pokud se území obce rozroste, tak její právní předpisy platí i na nově rozrostlém území, aniž by se musely její právní předpisy recipovat. Jiný výklad by byl možný pouze tehdy, jestliže by tak bylo ujednáno v dohodě. V tom případě by bylo možné, aby na rozšířeném území platily právní předpisy obce, do které toto území spadalo, i po této změně hranic.¹³⁹

Pokud mluvíme o území obce, nesmíme zapomenout zmínit části obce, na které se může obec dělit. Je potřeba nezaměňovat části obce s městskými částmi. O rozdělení obce na části rozhoduje zastupitelstvo. Část obce je evidenční jednotka, kterou tvoří budovy mající čísla popisná a evidenční.¹⁴⁰ Části obce mají evidenční význam.¹⁴¹

4.1.2. Občané obce

Občané obce jsou důležitou součástí každé obce, neboť společně s územím a výkonem veřejné moci jsou jedním z nejpodstatnějších znaků obce a tvoří její osobní základ. Občany obce jsou fyzické osoby, které jsou občany České republiky a mají na území obce trvalý pobyt. Občané obce starší 18 let mají i určitá práva, která jim příslušenství k obci zaručuje.¹⁴² „*Občan obce, který dosáhl věku 18 let, má právo:*

- a) *volit a být volen do zastupitelstva obce za podmínek stanovených zvláštním zákonem,*¹⁴³
- b) *hlasovat v místním referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem,*¹⁴⁴

---

¹³⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6.

¹³⁹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 88-89

¹⁴⁰ Přesnou definici části obce poskytuje § 27 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁴¹ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 112

¹⁴² § 16 odst. 1, 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁴³ Zákon č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 247/1995 Sb.

¹⁴⁴ Zákon č. 298/1992 Sb., o místním referendu, ve znění zákona č. 152/1994 Sb.

- c) vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
- d) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce,
- e) nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,
- f) požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce; je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů,
- g) podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty; orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů.¹⁴⁵

Oprávnění v bodech c) až g) má i fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let a vlastní na území obce nemovitost¹⁴⁶.

Výše uvedená práva náleží i fyzickým osobám starším 18 let, jež mají cizí státní občanství, jsou v obci přihlášení k trvalému pobytu a zároveň tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.¹⁴⁷ Koudelka ve své knize¹⁴⁸ reaguje na opomenutí zákonodárců související právě s osobami majícími cizí státní občanství (cizinci). Problém je právě v tom, že zákon o obcích přiřkne práva pouze cizincům. Ale co kdyby nastala situace, že bude Česká republika vázána dohodou, která stanoví stejná práva nejen cizincům, ale i bezdomovcům¹⁴⁹? Koudelka uvádí, že v tomto případě by se práva stanovená cizincům měla přenést i na osoby bez státního občanství a to v případě, že mají povolen trvalý pobyt na území České republiky (na území

¹⁴⁵ § 16 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁴⁶ Nemovitě věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovitě věci prohlásí zákon. Stanoví-li zákon, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá. - § 498 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁴⁷ § 17 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁴⁸ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652.

¹⁴⁹ Bezdomovec je osoba bez státního občanství. Tento pojem je u nás obsažen a popsán v § 5 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky) a § 36 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

obce). Dle jeho názoru je potřeba se dívat na cizince jako na fyzické osoby bez státního občanství k České republice.¹⁵⁰

V souvislosti s občanstvím nesmíme opomenout zmínit institut čestného občanství. Čestné občanství může být uděleno fyzické osobě, která se významnou měrou zasloužila o rozvoj obce. Osoba, již bylo uděleno čestné občanství, nemá ale stejná práva jako občan obce. Zákon o obcích mu ale přiznává právo vyjadřovat svá stanoviska na zasedání zastupitelstva.¹⁵¹ Čestné občanství lze udělit i bezdomovcům (osobám bez státní příslušnosti), nebo ho lze udělit již mrtvým osobám. Obec by, i přes rozdíl mezi občanem obce a čestným občanem, měla nahlížet na čestné občany stejně a chovat se k nim se stejnou úctou, jako s občany obce. Postavení čestných občanů, vůči orgánům obce lze stanovit například obecně závaznou vyhláškou obce.¹⁵²

4.1.3. Orgány obce

Obec je veřejnoprávní korporací a jako taková může navenek jednat pouze prostřednictvím svých orgánů, kterými jsou fyzické osoby.¹⁵³

Obec může vykonávat svou působnost bezprostředně občany (referendum), nebo obvyklejší formou a to prostřednictvím svých orgánů. Právě právo svobodně (bez zásahu státu) si určit své orgány je jedním ze základních principů a projevů územní samosprávy. Pokud se jedná o orgány obce, tak jediný orgán, který je zakotven v Ústavě České republiky je zastupitelstvo obce¹⁵⁴. Dle tohoto ustanovení by se mohlo zdát, že by v obcích nemohl rozhodovat jiný orgán, než zastupitelstvo, nebo jiný orgán, jež se odvozuje od působnosti zastupitelstva. To ale není přesné tvrzení, neboť Ústava nevylučuje jiné způsoby rozhodování, než prostřednictvím zastupitelstva. Ústava například mluví ve svém článku 105 o orgánu samosprávy¹⁵⁵, nebo v článku 79 o orgánu místní samosprávy¹⁵⁶. Ústava konkrétní vnitřní organizaci obce neupravuje, proto se ohledně orgánů obce musíme spolehnout na zákon o obcích.¹⁵⁷

---

¹⁵⁰ KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 106

¹⁵¹ § 36 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁵² KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652. s 106

¹⁵³ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 67

¹⁵⁴ Čl. 101 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁵⁵ Čl. 105 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁵⁶ Čl. 79 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁵⁷ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 154-155

Zákon o obcích stanovuje následující orgány obce:¹⁵⁸

- Zastupitelstvo obce
- Rada obce
- Starosta
- Obecní úřad
- Zvláštní orgány obce
- Komise - v případě, že jí byl svěřen výkon přenesené působnosti¹⁵⁹

Ohledně pojmenování těchto orgánů pamatuje zákon o obcích i na druhy obcí. Dle jednotlivých druhů tak upravuje názvy jejich orgánů:

Obec	Městys	Město	Statutární město ¹⁶⁰
Zastupitelstvo obce	Zastupitelstvo městyse	Zastupitelstvo města	Zastupitelstvo města
Rada obce	Rada městyse	Rada města	Rada města
Starosta	Starosta	Starosta	Primátor
Obecní úřad	Úřad městyse	Městský úřad	Magistrát
Zvláštní orgány obce	Zvláštní orgány městyse	Zvláštní orgány města	Zvláštní orgány města

Tabulka 1 – Názvy orgánů v různých druzích obcí

Zastupitelstvo obce

Je to kolektivní orgán, jehož členové vzejdou na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva občanů obce. Zajímavostí je, že zákon o obcích neupravuje přesný počet členů zastupitelstva, ale pouze stanovuje nejnižší a nejvyšší možný počet¹⁶¹. Počet členů zastupitelstva stanovuje na každé volební období stávající zastupitelstvo, které tak musí učinit nejpozději 85 dnů, před dnem voleb do obecního zastupitelstva.¹⁶² Tento počet členů, kteří mají být ve volbách voleni, se musí nejpozději do dvou dnů po jeho ustanovení zveřejnit na úřední desce¹⁶³ obecního úřadu. Nad rámec této povinnosti je možnost zveřejnění této informace i způsobem v obci obvyklým.

¹⁵⁸ § 5 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁵⁹ § 5 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶⁰ Statutární města můžeme ještě členit do městských obvodů (u územně členěných statutárních měst) a městských částí. V obou těchto případech mají pak tyto obvody/části své orgány.

¹⁶¹ § 68 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶² § 67 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶³ Definici úřední desky najdeme v § 26 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

V případě, že stávající zastupitelstvo nerozhodne o počtu volených zastupitelů v následujících volbách, bude volen stejný počet zastupitelů, jako při posledních volbách. Rozhodujícím pro počet členů zastupitelstva je počet občanů obce a to k 1. lednu toho roku, ve kterém se konají volby.¹⁶⁴

Zastupitelstvo je nejvyšším orgánem obce a náleží mu rozhodování ve věcech samostatné působnosti. Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech, jež jsou mu svěřeny zákonem¹⁶⁵. Mezi nejdůležitější práva zastupitelstva obce patří:

- volit ze svých členů starostu, místostarosty a členy rady obce¹⁶⁶
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce
- rozhodovat o místním referendu
- schvalovat rozpočet
- rozhodovat o některých majetkových úkonech obce

Zastupitelstvo není příslušné k rozhodování v přenesené působnosti, nestanoví-li tak zákon¹⁶⁷.

Důležité pro výkon zastupitelstva je zasedání zastupitelstva, kde vykonává svou působnost. Zasedání zastupitelstva jsou veřejná a schází dle potřeby zastupitelstva, nejméně však jednou za tři měsíce. Zasedání je řízeno a svoláváno většinou starostou (v jeho nepřítomnosti místostarostou). Pokud o to požádá nejméně třetina zastupitelů, tak je starosta povinen zasedání svolat. To stejné platí v případě, že o to požádá hejtman kraje. Usnášeníschopné je zastupitelstvo ve chvíli, kdy se na zasedání dostaví nadpoloviční většina všech jeho členů, to platí i pro jeho hlasování, není-li stanoveno zákonem jinak. Ze zasedání zastupitelstva se pořizuje zápis¹⁶⁸, který podepisuje starosta (místostarosta) a vybraný ověřovatel. V zápisu se zaznamenává průběh jednání zastupitelstva.¹⁶⁹

K právům jednotlivých zastupitelů je třeba zmínit, že mají tři základní práva. Právo iniciativy, právo interpelace a právo informace. Zastupitel má i dvě základní povinnosti a to povinnost účasti a povinnost vyvarovat se střetu zájmů¹⁷⁰. V souvislosti se zastupitelem nelze

---

¹⁶⁴ § 68 odst. 2, 3, 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶⁵ § 84, § 85 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶⁶ Rada obce se nevolí v případě, že má zastupitelstvo obce méně, než 15 členů. - § 99 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶⁷ Není-li zřízena rada obce, vydává nařízení obce zastupitelstvo obce. - § 84 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶⁸ § 95 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁶⁹ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 155-156

¹⁷⁰ Člen zastupitelstva obce, u něhož skutečnosti nasvědčují, že by jeho podíl na projednávání a rozhodování určité záležitosti v orgánech obce mohl znamenat výhodu nebo škodu pro něj samotného nebo osobu blízkou, pro fyzickou nebo právnickou osobu, kterou zastupuje na základě zákona nebo plné moci (střet zájmů), je povinen

opomenout jeho tzv. reprezentativní mandát, což znamená, že není vázán, žádnými pokyny ani nařízeními a hlasování a svůj mandát vykonává na základě svého svědomí.¹⁷¹

Zákon o obcích určuje případy, kdy může dojít k rozpuštění zastupitelstva obce rozhodnutím Ministerstva vnitra:

- Pokud se zastupitelstvo nesešlo v době více jak 6 měsíců (nesešlo se tak, aby byla přítomná nadpoloviční většina jeho členů),
- zastupitelstvo, nebo jiný orgán obce nejednal v souladu s rozhodnutím soudu o vyhlášení místního referenda a ani přes výzvu Ministerstva vnitra (která byla doručena zastupitelstvu s lhůtou 2 měsíců na nápravu), tak neučinilo.

Proti tomuto rozhodnutí Ministerstva vnitra se může obec bránit podáním rozkladu a žalobou proti rozhodnutí o rozpuštění zastupitelstva soudů.

Po dobu od rozpuštění zastupitelstva po nové volby do zastupitelstva obce, nebo stanovení správce obce, vykonává svou působnost¹⁷² rada obce. V obcích kde se rada obce nevolí, tak vykonává její pravomoc¹⁷³ starosta (místo něj to může být i místostarosta, nebo jiný člen zastupitelstva). V případě, že nastane některá z podmínek uvedených v § 98 odst. 1¹⁷⁴, Ministerstvo vnitra zřídí z řad svých zaměstnanců správce obce¹⁷⁵. Správce obce zastupuje obec navenek a zabezpečuje některé úkoly jak v samostatné působnosti, tak i v oblasti přenesené působnosti. Stojí v čele obecního úřadu a jeho činnost končí ustavujícím zasedáním zastupitelstva¹⁷⁶ obce, nebo zvolením starosty.¹⁷⁷ Správce obce je vyplácen Ministerstvem vnitra.¹⁷⁸

Rada obce

Jedná se o výkonný orgán obce v oblasti samostatné působnosti. Ze své činnosti je odpovědná zastupitelstvu. Rada obce se skládá ze starosty, místostarosty (místostarostů) a dalších členů, kteří jsou voleni z řad zastupitelstva. Počet členů rady musí být lichý a má nejméně 5 členů,

---

sdělit tuto skutečnost před zahájením jednání orgánu obce, který má danou záležitost projednávat. - § 83 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁷¹ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 67

¹⁷² S ohledem na § 89 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁷³ § 102 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁷⁴ § 98 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁷⁵ § 98 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁷⁶ § 91 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁷⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 228-229

¹⁷⁸ § 98 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

nejvíce pak 15. Rada se nevolí v obcích, které má méně, než 15 zastupitelů - v takové obci její působnost zastává starosta (není-li stanoveno zákonem jinak¹⁷⁹). V případě odvolání starosty/místostarosty, nebo jeho vzdání se funkce, přestává být zároveň členem rady obce.¹⁸⁰ Zastupitelstvo obce může odvolat i ostatní členy rady obce.¹⁸¹

I po ukončení funkčního období zastupitelstva zůstává rada obce stále ve funkci a to až do doby zvolení nového zastupitelstva. Rada se schází dle své potřeby a zasedání jejích schůzí jsou neveřejná. Rada je usnášeníschopná, když je přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů. Stejná většina je potřeba pro platné rozhodnutí nebo usnesení rady obce. Stejně jako zastupitelstvo, i rada pořizuje ze svých jednání zápis. Zápis podepisuje starosta spolu s jiným radním, či místostarostou. Zápis musí být uložen u obecního úřadu, aby do něj mohli nahlížet členové zastupitelstva. Do zápisu smí nahlížet pouze členové zastupitelstva¹⁸², zatímco do usnesení rady smí nahlížet každý občan obce¹⁸³ starší 18 let. Zákon o obcích zde neumožňuje občanovi obce nahlížet do zápisu rady obce. Občan obce může ale zažádat o nahlížení do spisu rady obce na základě zákona č. 106/1999 Sb.¹⁸⁴

Rada obce má vymezen rozsah úkolů zákonem svěřenou působností, které nemohou být svěřeny jinému orgánu. Vedle těchto úkolů může být svěřeno radě obce zabezpečení rozhodování ostatních záležitostí samostatné působnosti, které nejsou vyhrazeny zastupitelstvu, nebo si je zastupitelstvo nevyhradilo. Takovéto pravomoci může obec přenést na starostu, či obecní úřad a to buď z části, nebo úplně. Rada též může přenést rozhodování o právních jednáních obecní polici, pakliže je zřízena a že souvisí s její činností.¹⁸⁵

„Úkoly řazené do vyhrazené působnosti rady lze rozdělit do více skupin, lze mezi ně zařadit zejména tyto činnosti:

- *Obecně formulovaným úkolem rady je podle § 102 odst. 1 obec. zřiz. příprava návrhů jednání zastupitelstva a zabezpečování plnění jím přijatých usnesení;*

---

¹⁷⁹ § 102 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁸⁰ § 99 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁸¹ § 84 odst. 2 písm. m) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁸² § 101 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁸³ § 16 odst. 2 písm. e) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁸⁴ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

¹⁸⁵ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 232-233

- rada zabezpečuje hospodaření obce podle zastupitelstvem schváleného rozpočtu; je oprávněna provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem;
- řada oprávnění vyhrazených zákonem radě se vztahuje k řešení vnitřních otázek organizace obce. Rada např. stanoví rozdělení pravomocí v obecním úřadu, schvaluje organizační řád obecního úřadu, zřizuje a ruší odbory a oddělení obecního úřadu, na návrh tajemníka obecního úřadu jmenuje a odvolává vedoucího odborů, stanoví celkový počet zaměstnanců v obecním úřadu a v organizačních složkách obce. Rada zřizuje a ruší komise rady, jmenuje a odvolává jejich předsedy a členy. Kontroluje plnění úkolů v samostatné působnosti obecním úřadem a komisemi, přezkoumává na základě podnětů opatření přijatá obecním úřadem v samostatné působnosti a komisemi;
- rada plní úkoly zakladatele nebo zřizovatele vůči právníckým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce (s výjimkou obecní policie), nejsou-li zákonem vyhrazeny zastupitelstvu obce;¹⁸⁶
- rada rozhoduje ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti, s výjimkou činností vyhrazených zastupitelstvu;¹⁸⁷
- rada vydává nařízení obce jako prováděcí právní předpis v oblasti přenesené působnosti.¹⁸⁸

Starosta

Starosta jako orgán obce je volen zastupitelstvem obce z řad jeho členů. Společně se starostou volí zastupitelstvo ze svých řad i místostarostu (místostarosty). Podmínkou pro zvolení je české státní občanství. Starosta i místostarosta (místostarostové) jsou ze své funkce odpovědní zastupitelstvu obce.¹⁸⁹

Starosta ve vztahu k zastupitelstvu bývá často označován jako „první mezi rovnými“, což vzniklo díky tomu, že má jen některá práva a povinnosti navíc, oproti ostatním členům, ale ostatní členové ho mohou odvolat. Starosta svolává a většinou i řídí zasedání zastupitelstva, rady obce a podepisuje zápisy z jejich jednání. Starosta stojí v čele obecního úřadu. Pokud je v obci zřízena

¹⁸⁶ § 102 odst. 2 písm. c), § 84 odst. 2 písm. e) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁸⁷ Je-li obec jedním z více společníků obchodní společnosti, náleží právo delegovat zástupce obce na její valnou hromadu a právo navrhnout zástupce obce do ostatních orgánů takové obchodní společnosti zastupitelstvu obce - § 84 odst. 2 písm. f), g) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁸⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 233

¹⁸⁹ § 103 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

funkce tajemníka obecního úřadu, pak ho společně se souhlasem ředitele krajského úřadu jmenuje (a odvolává) do funkce. V obcích, kde není tajemník obecního úřadu, plní starosta jeho úkoly. V případě, že je v obci zřízena obecní policie, tak jí starosta řídí. Řízení obecní policie ovšem může zastupitelstvo obce svěřit někomu jinému. Dále starosta slouží jako „zaměstnavatel“ uvolněným členům zastupitelstva a tajemníkovi obecního úřadu. Starosta ve vztahu k radě obce má stejné postavení jako radní.

Pokud se starosta domnívá, že je usnesení rady nesprávné, může pozastavit výkon tohoto rozhodnutí. Toto bude pak předloženo zastupitelstvu na jeho nejbližším zasedání. Starosta zastupuje obec navenek, přesto ale nelze správně tvrdit, že je zástupcem obce, je jejím orgánem. Pokud vykonává právní úkony, ke kterým potřebuje souhlas zastupitelstva, nebo rady obce, nedostane ho, pak jsou tyto úkony od počátku neplatné¹⁹⁰.

Starosta je zastupován místostarostou. Zastupitelstvo obce může zvolit i více místostarostů, v takovém případě by ale mělo stanovit, kdy který místostarosta starostu zastupuje. Místostarosta zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti, nebo v době, kdy nevykonává funkci. Zastupitelstvo může místostarostovi (místostarostům) svěřit některé úkoly.¹⁹¹

Starosta dále po projednání s ředitelem krajského úřadu může svěřit komisy výkon přenesené působnosti Zřizuje zvláštní orgány obce. Jmenuje a odvolává členy těchto orgánů. Toto oprávnění mu náleží pouze ve stanovených případech (stanoví tak zvláštní zákony). Mohou být pouze pro výkon přenesené působnosti.¹⁹²

---

¹⁹⁰ § 41 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁹¹ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 158

¹⁹² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 235

Obecní úřad

V čele obecního úřadu stojí starosta. Personálně je tvořen starostou, místostarostou (místostarosty), tajemníkem obecního úřadu - v obcích kde je tato funkce zřízena, zaměstnanci obce, kteří jsou zařazeni do obecního úřadu. Rada může zřídit odbory a oddělení obecního úřadu pro jednotlivé úseky jeho činnosti.

Obecní úřad vykonává především úkoly uložené zastupitelstvem nebo radou v rámci samostatné působnosti. V rámci obecní samosprávy nemá obecní úřad samostatnou rozhodovací pravomoc. Až na věci, které byly svěřeny jiným orgánům obce, vykonává obecní úřad přenesenou působnost obce.¹⁹³ „*V oblasti přenesené působnosti náleží obecnímu úřadu zásadě veškerý výkon státní správy (...)*“¹⁹⁴

Tajemník obecního úřadu je odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu a to jak v samostatné, tak i v přenesené působnosti. Vůči zaměstnancům obecního úřadu plní úlohu zaměstnavatele. Je odpovědný starostovi. Tajemník obecního úřadu plní úkoly, které jsou mu svěřeny starostou, zastupitelstvem nebo radou. Zúčastňuje se zasedání zastupitelstva a rady a má poradní hlas. Funkce tajemníka obecního výboru je povinně zřízena v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností. V ostatních obcích se tato funkce zřizuje dobrovolně.¹⁹⁵

Zvláštní orgány obce

V případech, které stanovují zvláštní zákony, zřizuje starosta zvláštní orgány obce. Jedná se o orgány, které zajišťují výkon přenesené působnosti. Členy jmenuje a odvolává starosta. Nejčastějším případem bývají komise pro projednávání přestupků a povodňová komise.

Slovem komise jsou zde myšleny zvláštní orgány obce a nesmíme je zaměňovat s komisemi rady obce¹⁹⁶.

---

¹⁹³ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 159

¹⁹⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 239

¹⁹⁵ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 159

¹⁹⁶ § 122 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon určí, že v některých případech je v čele zvláštního orgánu obce přímo starosta. Již zmíněná povodňová komise se zřizuje povinně pro obce s rozšířenou působností. Další povinnou komisí pro obce s rozšířenou působností je komise pro sociálně-právní ochranu dětí.¹⁹⁷

Orgány zastupitelstva obce a rady obce

Zastupitelstvo obce má možnost zřídit své výbory, které slouží jako iniciativní a kontrolní orgány. Zastupitelstvo povinně musí zřídit vždy alespoň dva výbory a to finanční a kontrolní výbor. Další výbor, který musí zastupitelstvo zřídit je výbor pro národnostní menšiny. Ten se zakládá v případě, že o to písemně požádá spolek, který zastupuje národnostní menšiny a zároveň je na území obce, dle posledního sčítání, více jak 10% osob, které se hlásí k národnostním menšinám. V čele výborů vždy stojí člen zastupitelstva,¹⁹⁸ který je jeho předsedou. Další členství již není vázáno na funkci zastupitele. Počet členů musí být vždy lichý a pro rozhodování je zapotřebí nadpoloviční většiny všech jeho členů.

Rada obce má možnost zřídit své komise, které slouží jak iniciativní a poradní orgán. V určitých věcech může starosta svěřit komisi výkon přenesené působnosti. Přenesení působnosti musí starosta projednat s ředitelem krajského úřadu. U komisí, jimž byl svěřen výkon přenesené působnosti, může být jejich předseda pouze osoba (není-li zákonem stanoveno jinak), která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti svěřené působnosti¹⁹⁹. Komise je zodpovědná radě obce – pakliže vykonává přenesenou působnost, zodpovídá se přímo starostovi. Usnází se nadpoloviční většinou všech svých členů.²⁰⁰

4.1.4. Členění obcí

Jak jsem uváděl v úvodu této kapitoly, obce jsou pro administrativně správní členění České republiky patrně nejdůležitější jednotkou a základní jednotkou územní samosprávy. Je ovšem důležité upozornit na to, že i tuto základní jednotku můžeme členit, dokonce můžeme obce rozdělit i podle více kritérií.

---

¹⁹⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 242

¹⁹⁸ Výjimkou může být osadní výbor

¹⁹⁹ Použijí se obdobné právní předpisy jako u prokazování odborné způsobilosti u úředníků územních samosprávných celků

²⁰⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 243

S výjimkou hlavního města Prahy, které upravuje zvláštní zákon²⁰¹, upravuje všechny obce na území České republiky zákon o obcích.²⁰² Přesto, že tento zákon upravuje všechny obce, je třeba podotknout, že na území naší republiky máme různé obce. Obce se liší co do bohatství, infrastruktury, počtu obyvatel apod. Jak by se ale zákon měl postarat o to, aby vyhovoval co nejvíce právě různým obcím? V současné právní úpravě je toto obsaženo ve dvou prolínajících se zásadách:²⁰³

1. *„zásada jednotné právní úpravy pro všechny obce – právní normy, které stanoví základy vnitřní organizace a samosprávy, jsou zásadně pro všechny obce. Uvedená zásada je výrazem vzájemné rovnoprávnosti jednotlivých obcí (...).*
2. *(...) rozdělení obcí na několik druhů, z kterého vyplývají určité rozdíly v jejich právním postavení, a to především v rozsahu jimi vykonávaných agend státní správy a v některých záležitostech formálního charakteru.“²⁰⁴*

Různá označení (obec – město- městys) nemají sama o sobě jiný, než symbolický význam. Výjimku tvoří statutární města.²⁰⁵

Základní druhy obcí:

- a) Obce – jedná se o obce, které nejsou městy ani městysi (označují se jako „vesnické obce“)
- b) Městyse
- c) Města
- d) Statutární města
- e) Hlavní město Praha²⁰⁶

---

²⁰¹ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

²⁰² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²⁰³ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 143-144

²⁰⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 116

²⁰⁵ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 20

²⁰⁶ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 116-117

Městyse

Z historického hlediska se jednalo o sídla s povolením pořádat týdenní a dobytčí trhy. Měly zemědělský charakter a plnily spádovou roli pro okolní vesnice. Označení městyse se vrátila do českého práva v roce 2006.²⁰⁷

Obec může být městysem, pokud tak navrhne a stanoví tak předseda Poslanecké sněmovny, poté, co se k tomu vyjádří vláda.²⁰⁸ Právní nárok na označení má obec, která byla městysem před 17. květnem 1954. Musí o to požádat předsedu Poslanecké sněmovny, který na základě této žádosti stanoví obec městysem a určí, od kdy se obec stává městysem.²⁰⁹ Obec se ještě může stát městysem a to v případě sloučení obcí, z nichž alespoň jedna je městys, pak je nová obec také městysem.²¹⁰

Města

Zákon o obcích stanovuje, že městy jsou obce, které byly označovány jako města ke dni jeho účinnosti.²¹¹ Městem se může nově stát obec, za předpokladu, že má více jak 3000 obyvatel a podá návrh předsedovi Poslanecké sněmovny, který ji stanoví městem. Pro obec platí stejný právní nárok na uznání za město, jako má městys. V případě, že byla obec označována jako město před 17. květnem 1954, požádala o to předsedu Poslanecké sněmovny, tak se stává městem ode dne, kdy tak předseda Poslanecké sněmovny stanoví – v tomto případě nemusí mít obec 3000 obyvatel.²¹²

Statutární města

Statutárními městy v České republice jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav a Prostějov.²¹³

Stejně jako na města, městyse a obce se i na statutární města vztahuje obecní zřízení. Rozdíl je v tom, že zákon přisuzuje statutárním městům některá další práva a povinnosti. Statutární města

---

²⁰⁷ BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4. s 2

²⁰⁸ § 3 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²⁰⁹ § 3 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²¹⁰ § 3 odst. 6 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²¹¹ § 151 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²¹² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 117

²¹³ § 4 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

na základě svého rozhodnutí mohou členit své území do městských částí nebo městské obvody, které budou mít vlastní orgány samosprávy. Vzhledem k dobrovolnosti tohoto členění tak rozdělujeme statutární města na:

- územně členěná statutární města
- ostatní statutární města

U kategorie ostatních statutárních měst je v zásadě²¹⁴ jediný rozdíl. Orgány statutárních měst vykonávají působnost, jakou mají obce s pověřeným obecním úřadem, či přenesenou působností, pokud se tak týká výkonu státní správy.²¹⁵

*„Územně členěnými statutárními městy jsou taková statutární města, jejichž území je buď celé rozděleno na městské obvody či části, nebo na části, na jejichž území jsou zřízeny městské obvody, nebo městské části.“*²¹⁶ Zřídit nebo zrušit městský obvod/městskou část je možné rozhodnutím zastupitelstva obce. Proti tomuto rozhodnutí je možnost podat do 30 dnů od jeho zveřejnění návrh na konání místního referenda o dané věci.²¹⁷

Zastupitelstvo statutárního města určí vnitřní organizaci statutárního města a jeho městských obvodů, nebo městských částí. Toto udělá přijetím „statutu“ ve formě obecně závazné vyhlášky.²¹⁸

Hlavní město Praha

Hlavní město Praha má samostatnou úpravu, neboť má zvláštní postavení. Praha se neřídí zákonem o obcích ale zvláštním zákonem o hlavním městě Praze²¹⁹. Úpravě hlavního města Prahy bude věnována druhá část této práce.

---

²¹⁴ Ostatní rozdíl se týká pouze názvu jejich orgánů

²¹⁵ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 146

²¹⁶ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 146

²¹⁷ § 20 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²¹⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 122

²¹⁹ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Členění podle výkonu přenesené působnosti

Další kategorizace obcí je dle výkonu státní správy. Jedná se o výkon přenesené působnosti a s ním vztité označení obcí podle stupňů (obec I., II., III. stupně). Obce dle výkonu přenesené působnosti rozdělujeme:²²⁰

- I. Obec s přenesenou působností v základním rozsahu
  - a. Správním obvodem je území obce.
- II. Obec s pověřeným obecním úřadem
  - a. Vykonává státní správu ve větším správním obvodu, než je území jedné obce.
  - b. Má širší rozsah, než obce I. stupně. Krom své přenesené působnosti vykonává přenesenou působnost i pro spádové oblasti jeho správního obvodu.
  - c. Obce s pověřeným obecním úřadem nalezneme v příloze zákona č. 314/2002 Sb.²²¹
- III. Obec s rozšířenou působností
  - a. Někdy se označuje jako „malý okres“.
  - b. Vykonává ještě další přenesené působnosti a ve větší správní oblasti, než předchozí dva stupně obcí.
  - c. Obce s rozšířenou působností stanovuje příloha zákona 314/2002 Sb.²²²

Přenesená působnost bývá obcím svěřována dalšími zákony.²²³

---

²²⁰ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 124

²²¹ Příloha 1 zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností

²²² Příloha 2 zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností

²²³ HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3. s 124-125

4.2. Kraje

Ústava České republiky stanovuje, že republika se vedle obcí člení i na kraje, čili vyšší územně samosprávné celky.²²⁴ Vyšší územně samosprávné celky byly zřízeny a jsou upraveny ústavním zákonem č. 347/1997 Sb.²²⁵ Mapa těchto krajů je součástí přílohy jako obrázek 1.

Od doby účinnosti zákona č. 347/1997 Sb. je u nás platná dvojitá úprava krajů, která užívá označení kraj rozdílnými způsoby. Existují kraje, jakožto vyšší územně samosprávné celky²²⁶ a pak existují kraje dle zákona o územním členění státu²²⁷. Existence krajů jako vyšších územně samosprávných celků tedy nezrušilo ani nezměnilo administrativní členění republiky, dle zákona o územním členění státu.

Krajů je dle zákona o územním členění republiky sedm a jejich území je tvořeno okresy, které jsou rovněž stanoveny tímto zákonem. V sídle těchto krajů mají svá sídla krajské soudy, či krajská státní zastupitelství. Úprava krajů dle tohoto zákona by měla za následky velké zásahy do správních obvodů (jež využívají tohoto členění), organizace státní správy, soudnictví a dalších složek státu. Kraje dle tohoto zákona jsou:²²⁸

- Kraj Středočeský, sídlo v Praze
- Kraj Jihočeský, sídlo v Českých Budějovicích
- Kraj Západočeský, sídlo v Plzni
- Kraj Severočeský, sídlo v Ústí nad Labem
- Kraj Východočeský, sídlo v Hradci Králové
- Kraj Jihomoravský, sídlo v Brně
- Kraj Severomoravský, sídlo v Ostravě

Hlavní město Praha zde má zvláštní postavení a tvoří samostatnou územní jednotku.²²⁹

---

²²⁴ Čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²²⁵ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²²⁶ Dle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²²⁷ Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

²²⁸ § 3 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

²²⁹ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 76-77

Další část této kapitoly se bude věnovat krajům ve smyslu vyšších územně samosprávných celků, ve smyslu zákona č. 347/1997 Sb.²³⁰ Kraje jsou veřejnoprávní korporací.

4.2.1. Území kraje

Kraj vykonává působnost v rámci svého území. Území krajů je vymezeno územím daných okresů stanovených v zákoně č. 347/1997 Sb.²³¹ Území hlavního města je určeno jeho dosavadním územím. Každá část území je součástí některého kraje.²³² Hranice kraje lze měnit pouze zákonem.²³³

4.2.2. Občané kraje

Občanem kraje je fyzická osoba s českým státním občanstvím, která má nahlášený trvalý pobyt na území obce, nebo vojenského újezdu, v území kraje.²³⁴ „*Občan kraje, který dosáhl věku 18 let, má právo:*

- a) *volit a být volen do zastupitelstva za podmínek stanovených zákonem,*
- b) *vyjadřovat na zasedání zastupitelstva v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,*
- c) *nahlížet do rozpočtu kraje a do závěrečného účtu kraje, do zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, do usnesení rady, výborů zastupitelstva (dále jen "výbory") a komisí rady (dále jen "komise") a pořizovat si z nich výpisy, pokud tomu nebrání jiné zákony,*
- d) *požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem; je-li žádost podepsána nejméně 1 000 občany kraje, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů,*
- e) *podávat orgánům kraje návrhy, připomínky a podněty; orgány kraje je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů,*

---

²³⁰ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²³¹ Čl. 1 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²³² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 77 a 79

²³³ Čl. 2 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²³⁴ § 12 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

- f) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu kraje a k závěrečnému účtu kraje za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně, ve lhůtě stanovené jednacím řádem, nebo ústně na zasedání zastupitelstva,
- g) hlasovat v krajském referendu za podmíněk stanovených zvláštním zákonem.²³⁵

Oprávnění uvedená v bodech b) až f) má i fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let a vlastní na území kraje nemovitost.²³⁶ Výše uvedená práva náleží i fyzickým osobám starším 18 let, jež mají cizí státní občanství, jsou přihlášení k trvalému pobytu v obci, nebo vojenském újezdu na území kraje a zároveň tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.²³⁷

4.2.3. Orgány kraje

Ohledně organizace krajů je potřeba upozornit na to, že jejich organizace odpovídá struktuře organizace obce. V této části se proto pokusím poukázat na některé odlišnosti. Orgány kraje jsou uvedeny v zákoně o krajích²³⁸ a jsou to:²³⁹

- Zastupitelstvo kraje
- Rada kraje
- Hejtman kraje
- Krajský úřad
- Zvláštní orgán kraje

Zastupitelstvo kraje

Jedná se o nejvyšší orgán kraje v rámci samostatné působnosti, ve věcech přenesené působnosti jedná jen na základě zákona.²⁴⁰ Počet členů zastupitelstva se stejně jako u obcí odvíjí od počtu obyvatel kraje a to k 1. lednu roku, ve kterém se konají volby. Počet volených členů se zveřejní na úřední desce²⁴¹ kraje a ve Věstníku²⁴², toto se musí stát nejpozději do dvou dnů, od doby stanovení počtu zastupitelů.²⁴³

---

²³⁵ § 12 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²³⁶ § 12 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²³⁷ § 13 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²³⁸ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²³⁹ § 1 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁴⁰ § 35 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁴¹ § 26 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

²⁴² Věstník právních předpisů kraje

²⁴³ § 35 odst. 1, 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon o krajích stanovuje zastupitelstvu určitou pravomoc, kterou nemůže přenést na jiný orgán kraje. Vyhrazené pravomoci lze rozdělit na: záležitosti veřejnoprávní²⁴⁴ a rozhodování o majetkoprávních úkonech²⁴⁵.

„Zastupitelstvu je vyhrazeno např.:

- *předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně;*
- *předkládat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů,²⁴⁶ má-li za to, že jsou v rozporu se zákonem;*
- *vydávat obecně závazné vyhlášky kraje;*
- *koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat strategie rozvoje územního obvodu kraje;*
- *volit zástupce kraje do regionálních rad regionů soudružnosti;*
- *schvalovat rozpočet, závěrečný účet a účetní rozvahu kraje;*
- *volit a odvolávat hejtmana, náměstka (náměstky) hejtmana a další členy rady;*
- *(...) zřizovat a zrušovat výbory, volit odvolávat jejich předsedy a členy;*
- *zřizovat příspěvkové organizace a organizační složky kraje;*
- *rozhodovat o založení a rušení právnických osob (...).“²⁴⁷*

Působnost zastupitelstva je vykonávána na jeho zasedání, které musí být minimálně jednou za tři měsíce a je usnášeníschopné za přítomnosti více jak poloviny všech členů zastupitelstva.²⁴⁸ V případě rozpuštění zastupitelstva kraje, podobně jako u úpravy pro obce, vykonává své pravomoci rada kraje²⁴⁹, hejtman kraje (nebo jeho náměstek). Na rozdíl od úpravy obcí, zákon o krajích nezná institut „správce kraje“.²⁵⁰

Rada kraje

Rada je výkonným orgánem kraje v rámci samostatné působnosti, zodpovídá se zastupitelstvu. V případě přenesené působnosti může rada rozhodovat pouze v případech, kdy tak zákon stanoví. Rada se skládá z hejtmana, náměstka (náměstků) hejtmana a dalších členů volených

---

²⁴⁴ § 35 odst. 2, 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁴⁵ § 36 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁴⁶ Myšleno podzákoných právních předpisů - § 64 odst. 2 písm. e) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

²⁴⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 246-247

²⁴⁸ § 40 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁴⁹ § 60a zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁵⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 247

z řad zastupitelstva. Pro kraje do 600 000 obyvatel je počet členů rady 9 a pro kraje s počtem obyvatel nad 600 000 je to 11 členů rady.²⁵¹

Jedním z nejdůležitějších výkonů činnosti rady je vydávání nařízení kraje, mezi další činnosti patří např.:²⁵²

- zabezpečování hospodaření kraje
- stanovení počtu zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu
- zřizování a rušení komisí rady
- jmenování a odvolání²⁵³ vedoucích odborů krajského úřadu
- zkoumá opatření, která přijal krajský úřad v rámci samostatné působnosti
- rozhoduje o vybraných právních jednáních kraje
- rozhoduje ve věcech kraje, jako jediného společníka obchodní společnosti

Rada zabezpečuje i další záležitosti, které patří do samostatné působnosti, jestli nebyly vyhrazeny zastupitelstvu, nebo si je zastupitelstvo samo nevyhradilo.²⁵⁴

Hejtman kraje

Hejtmana volí zastupitelstvo z řad svých členů a tomuto zastupitelstvu je hejtman za výkon své funkce odpovědný. Rada kraje může hejtmanovi ukládat úkoly, ale jen v rozsahu své působnosti. Hejtman musí být občanem České republiky. Společně s ním volí zastupitelstvo i jeho náměstka (náměstky). Hejtman stejně jako starosta svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady.²⁵⁵

„Hejtman:

- a) s náměstkem hejtmana podepisuje právní předpisy kraje,*
- b) po předchozím souhlasu ministra vnitra jmenuje a odvolává ředitele v souladu se zvláštním zákonem; jmenování nebo odvolání ředitele bez předchozího souhlasu ministra vnitra je neplatné,*
- c) stanoví podle zvláštního předpisu plat řediteli a ukládá mu úkoly,*
- d) na základě zmocnění v zákoně zřizuje pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány,*
- e) odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok,*

---

²⁵¹ § 57 odst. 1, 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁵² § 59 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁵³ Na návrh ředitele krajského úřadu

²⁵⁴ § 59 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁵⁵ § 61 odst. 1, 2, 4 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

- f) *odpovídá za informování občanů o činnosti kraje,*²⁵⁶
- g) *vykonává další úkoly v samostatné nebo přenesené působnosti, pokud jsou mu svěřeny zastupitelstvem, radou nebo tak stanoví zákon,*
- h) *plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a řediteli.*²⁵⁷

Hejtman rovněž zastupuje kraj navenek. Důležitým rozdílem, oproti starostovi obce je, že hejtman nestojí v čele krajského úřadu.²⁵⁸

Krajský úřad

Krajský úřad je tvořen ředitelem krajského úřadu, který stojí v jeho čele a zaměstnanci kraje, kteří jsou zařazeni do krajského úřadu. Krajský úřad je členěn na odbory a oddělení. Krajský úřad vykonává úkoly, které mu svěřilo zastupitelstvo nebo rada a jsou v rámci samostatné působnosti. Krajský úřad vykonává přenesenou působnost, kromě záležitostí náležejících zastupitelstvu, radě, nebo zvláštním orgánům kraje. Krajský úřad:

- a) *„přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce v řízení podle zvláštních zákonů, 22a pokud není zákonem tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu nebo zákon nestanoví jinak,*
- b) *projednává přestupky podle zákona,*
- c) *poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím,*
- d) *zabezpečuje koordinaci výstavby a provozu informačního systému kompatibilního s informačními systémy veřejné správy,*
- f) *provádí kontrolu výkonu přenesené působnosti obcí,*
- g) *zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti,*²⁵⁹
- h) *vykonává další působnosti svěřené mu zákonem.*²⁶⁰

V přenesené působnosti vykonává krajský úřad dozor nad výkonem orgánů obcí v rámci jejich přenesené působnosti, dle zvláštního právního předpisu²⁶¹.

Ředitel krajského úřadu je zaměstnancem kraje. Je zodpovědný za plnění úkolů, které byly krajskému úřadu svěřeny. Za plnění svých úkolů je zodpovědný hejtmanovi. Ředitel krajského

²⁵⁶ Dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

²⁵⁷ § 61 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁵⁸ § 68 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁵⁹ § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

²⁶⁰ § 67 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁶¹ § 125 a 126 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

úřadu nesmí být členem zastupitelstva obce, poslancem a senátorem Parlamentu České republiky a nesmí vykonávat funkci v politických stranách a hnutích. Pravomoci ředitele krajského úřadu jsou uvedeny v § 69²⁶² zákona o krajích.²⁶³

Zvláštní orgány kraje

V zákonem stanovených případech, zřizuje hejtman zvláštní orgány kraje, které mají na starost výkon přenesené působnosti. V čele takového orgánu může být pouze osoba se zvláštní odbornou způsobilostí v té oblasti přenesené působnosti, kterou bude vykonávat, nebo může zákon určit, že v čele stojí přímo hejtman.²⁶⁴

Zvláštními orgány jsou:

- Bezpečnostní rada kraje²⁶⁵
  - v čele je hejtman
- Povodňová komise kraje²⁶⁶
  - v čele je hejtman a jmenuje další členy tohoto orgánu

4.3. Okresy

Dle zákona o územním členění státu se dělí území České republiky kraje, které se dělí na okresy. Okresy se dále dělí na obce a vojenské újezdy.²⁶⁷ Na základě tohoto zákona²⁶⁸ stanovilo Ministerstvo vnitra svou vyhláškou území okresů České republiky.²⁶⁹

Území okresu je dle této vyhlášky vymezeno výčtem obcí a vojenských újezdů.²⁷⁰ Takto vymezené okresy nalezneme v příloze č. 1 této vyhlášky.²⁷¹

Území okresů je důležitou administrativní jednotkou České republiky, neboť se jedná o správní obvody. Okresy ke svému působení využívají soudy (okresní soudy), státní zastupitelství,

---

²⁶² § 69 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁶³ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 249

²⁶⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 249-250

²⁶⁵ § 24 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

²⁶⁶ § 80 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

²⁶⁷ § 1 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

²⁶⁸ § 1a odst. 3 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

²⁶⁹ Vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy

²⁷⁰ § 1 vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy

²⁷¹ Příloha č. 1 vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy

(okresní státní zastupitelství), Česká správa sociálního zabezpečení (okresní správy sociálního zabezpečení). Mapa okresů České republiky je součástí přílohy jako obrázek 2.

4.4. Vojenské újezdy

Vojenské újezdy jako území, na které se naše republika dělí, stanovuje zákon o územním členění státu. Tento zákon stanovuje, že území okresů se dělí na obce a vojenské újezdy.²⁷² Vojenské újezdy nejsou součástí žádného území obce. V případě vojenských újezdů se nejedná o právnickou osobu. Právní úprava vojenských újezdů je obsažena v zákoně č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky a v zákoně č. 15/2005 Sb.²⁷³ nazývaném jako zákon o hranicích vojenských újezdů.²⁷⁴

Vojenský újezd je vymezená část území státu, která slouží k zajištění obrany státu a výcviku ozbrojených sil. Vojenský újezd je územně správní jednotkou. V současné době se na území České republiky nachází celkem čtyři vojenské újezdy (vojenský újezd Boletice, vojenský újezd Březina, vojenský újezd Hradiště a vojenský újezd Lábavá).²⁷⁵

Státní správu na území vojenského újezdu vykonává újezdní úřad, který dále vykonává úkoly při zajišťování obrany státu. Újezdní úřad je podřízen Ministerstvu obrany, které hradí jeho činnost.²⁷⁶ Újezdní úřady, stejně jako vojenské újezdy, lze zřídit pouze na základě zákona.²⁷⁷ V čele újezdního úřadu stojí přednosta.²⁷⁸ *„Újezdní úřad za účelem zajišťování obrany státu, výcviku ozbrojených sil a vojenského a hospodářského využití území újezdu*

- a) *pořizuje územní plán újezdu,*
- b) *koordinuje využívání území újezdu k vojenské a hospodářské činnosti mezi cvičícími jednotkami ozbrojených sil a osobami provozujícími hospodářskou činnost,*
- c) *zabezpečuje podmínky pro výcvik ozbrojených sil v polních podmínkách,*
- d) *povoluje vstup na území újezdu,*

---

²⁷² § 1 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění

²⁷³ Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů)

²⁷⁴ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 78-79

²⁷⁵ Informace o vojenských újezdech. Armáda České republiky [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

²⁷⁶ § 31 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

²⁷⁷ § 30 odst. 2 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

²⁷⁸ § 33 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

- e) stanovuje režimová a bezpečnostní opatření na území újezdu, kontroluje a vyžaduje jejich dodržování,
- f) projednává přestupek na úseku obrany spočívající v úmyslném narušení režimu ochrany a vstupu do vojenského objektu, který je vymezený zvláštním předpisem,
- g) pečuje o trvalé označení územních hranic újezdu, odpovídá za vyznačení hranic újezdu v terénu a za vyznačení bezpečnostních a ochranných pásem na území újezdu,
- h) zabezpečuje správu účelových komunikací,
- i) stanovuje místní a přechodnou úpravu provozu na účelových komunikacích z moci úřední,
- j) stanovuje opatření k zabezpečení čistoty a veřejného pořádku, k požární ochraně, k ochraně přírody a krajiny, k zásobování vodou, k čištění odpadních vod a k jejímu odvádění a
- k) zabezpečuje součinnost a koordinaci s ostatními orgány státní správy, s orgány krajů a obcí.²⁷⁹

Na území vojenského újezdu se nelze přihlásit k trvalému pobytu a bez povolení je vstup na území vojenského újezdu zakázán.²⁸⁰

4.5. Regiony regionální politiky pro potřeby Evropské unie

Ve své práci nemohu opomenout zmínit další možnosti členění České republiky, jakými jsou regiony regionální politiky pro potřeby Evropské unie. Přesto, že tyto regiony nejsou územně samosprávnými celky, je důležité je zmínit a při zpracování tématu „administrativně správní členění České republiky“ s nimi počítat jako s další formou členění.

Tyto regiony jsou důležité z pohledu Evropské unie na její členské státy. Kvůli rozmanitosti systémů správního členění v členských státech Evropské unie, bylo zapotřebí sjednotit tato členění do jednotného systému členění pro účely regionální politiky Evropské unie.²⁸¹ Tímto systémem jednotného členění se stal v roce 1988 systém NUTS (nomenklatura územních statistických jednotek).²⁸²

²⁷⁹ § 33 odst. 1 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

²⁸⁰ § 36 a § 37 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

²⁸¹ REGIONY REGIONÁLNÍ POLITIKY. Strukturální fondy [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>

²⁸² Správní členění (systém NUTS). Euroskop: Věcně o Evropě [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>

System NUTS byl zaveden „pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v regionech (...).“²⁸³ Tento systém člení území na tři hlavní úrovně, přičemž pro jejich určení používá počet obyvatel a rozlohu. Mimo hlavní úrovně, označované NUTS, jsou ještě zavedeny úrovně nižšího členění, označované LAU (místní administrativní jednotka).

Česká republika se člení:

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje ²⁸⁴	14
LAU I	Okresy	76+15 pražských obvodů
LAU II	Obce	6257 ²⁸⁵

Tabulka 2 – Schéma členění NUTS pro Českou republiku²⁸⁶

Regiony soudržnosti

Regiony soudržnosti byly v České republice zřízeny zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Regiony soudržnosti byly zřízeny pro potřeby spojené s koordinací a realizací podpory hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Zákon vymezuje regiony soudružnosti územním vymezením jednotlivých krajů.²⁸⁷

Regiony soudržnosti byly v ČR zavedeny kvůli efektivnějšímu získávání prostředků z fondů evropské unie, protože podpora regionů v oblasti NUTS II je vyšší, než je tomu na úrovni NUTS III. Díky rozdělení na regiony soudržnosti, obsahuje území těchto regionů dostatečný počet obyvatel, který fondy evropské unie podporují nejvýhodněji.²⁸⁸

²⁸³ REGIONY REGIONÁLNÍ POLITIKY. Strukturální fondy [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>

²⁸⁴ Kraje ve smyslu vyšších samosprávných celků dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

²⁸⁵ Počet obcí k 1. 1. 2018 dle dat Ministerstva vnitra České republiky

²⁸⁶ Zdroj: REGIONY REGIONÁLNÍ POLITIKY. Strukturální fondy [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>

²⁸⁷ § 15 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

²⁸⁸ Zdroj: REGIONY REGIONÁLNÍ POLITIKY. Strukturální fondy [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>

Regiony soudržnosti v ČR:²⁸⁹

1. Praha (vymezen územím hlavního města Prahy)
2. Střední Čechy (vymezen územím Středočeského kraje)
3. Jihozápad (vymezen územím Jihočeského a Plzeňského kraje)
4. Severozápad (vymezen územím Karlovarského a Ústeckého kraje)
5. Severovýchod (vymezen územím Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického kraje)
6. Jihovýchod (vymezen územím Jihomoravského kraje a Kraje Vysočina)
7. Střední Morava (vymezen územím Olomouckého a Zlínského kraje)
8. Moravskoslezsko (vymezen územím Moravskoslezského kraje)

Mapa těchto regionů je součástí přílohy jako obrázek 3.

Každý region soudržnosti má zřízenou Regionální radu regionu soudržnosti. Výjimku v tomto tvoří hlavní město Praha, kde výkon Rady regionu vykonává hlavní město Praha a to v přenesené působnosti. Regionální rada regionu soudržnosti je právnickou osobou. Regionální rada regionu soudružnosti se skládá z výboru Regionální rady, předsedy Regionální rady a úřadu regionální rady.²⁹⁰

---

²⁸⁹ § 15 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

²⁹⁰ § 16 odst. 2, 4, 6 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

5. Historický vývoj hlavního města Prahy

5.1. Územní vývoj Prahy

Vznik budoucího velkoměsta Prahy začal v jejím středu na levém břehu Vltavy a to v průběhu 8. až 10. století. Jednalo se o území dnešního Pražského hradu a Malé Strany. Osídlení území Malé Strany je datováno ke konci 8. století. Kolem území Malé Strany bylo vybudováno mohutné opevnění. Další opevnění je datováno do 10. století, kdy vznikl Vyšehrad. Tentokrát se ale tyčil již na pravém břehu Vltavy. Vyšehrad pak sloužil jako sídlo českých vládařů. Kolem těchto dvou opevnění se začala tvořit oblast, která byla hojně osidlována.

Naproti Malé Straně začalo vznikat Staré Město a to osidlováním pravého břehu od 11. století. Důležitým bodem pro jeho vznik byla i stavba Juditina mostu (12. století) a vytvoření opevnění (13. století).

V roce 1257 bylo založeno Menší Město pražské na levém břehu Vltavy a to Přemyslem Otakarem II. Na stejném břehu vzniklo ve 13. století i město Hradčany. Důležitým milníkem je rok 1348 a založení Nového Města, které k sobě začalo připojovat okolní osady a území Prahy se mohutně rozrostlo. V dobách 11. až 15. století vznikají vsi, které jsou již dnes součástí území hlavního města Prahy.

Další rozrůstání Prahy vedlo skrze jeho rozšiřování na předměstí Prahy. Předměstí se během 19. století rozšiřovala a připojovala k Praze. V roce 1920 byla vytvořena Velká Praha, která byla tvořena 38 obcemi. Po druhé světové válce se na území Prahy začínalo s budováním sídlišť, ale skutečná tvorba sídlišť propukla naplno až v 60. letech. V 70. a 80. letech dochází k připojování mohutných sídlištních komplexů.²⁹¹

5.2. Vývoj správního členění

*„Přestože pražská města tvořila územně i souvislou zástavbou jeden celek, správně byla stále samostatná.“*²⁹² Během historie Prahy můžeme zaznamenat snahy o spojení Starého a Nového města, o které se pokoušel Karel IV., Jan Želivský a Jan Pašek z Vratu²⁹³. Janu Paškovi se sice spojení Starého a Nového města podařilo (v roce 1518), ale toto spojení vydrželo pouze do doby vlády Ferdinanda I. Habsburského. Spojení pražských měst, tedy Starého a Nového města, Malé

²⁹¹ Správní a územněsprávní členění Prahy: Územní vývoj Prahy. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&wstyle=0&page=%27%27>

²⁹² Správní a územněsprávní členění Prahy: Vývoj správního členění. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&wstyle=0&page=%27%27>

²⁹³ Jan Pašek z Vratu (1470-1533) český politik a pedagog.

Strany a Hradčan, se uskutečnilo až za vlády Josefa II. Josef II. tak učinil dekretem ze 12. února 1784. Vydání dekretu předcházela důkladná příprava, která trvala déle než rok. S výjimkou znaku pro nově vzniklé město, byl dekret velice podrobný.

K dalšímu připojení pražské části dochází v roce 1850, kdy byl připojen Josefov.²⁹⁴ Během 19. století je patrná snaha o spojení Prahy a pražských předměstí, která se ale tomuto připojení bránila. Do období po první světové válce tak bylo připojeno pouze území Vyšehradu (schválením zemského sněmu v roce 1883), Holešovice-Bubny (zemským zákonem v roce 1884) a Libně (zákonem v roce 1901).²⁹⁵

Ke spojení Prahy a pražských předměstí došlo až zákonem č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou. Tento zákon stanovil, které obce se připojí k Praze a zda tak bude i s jejich osadami, nebo bez nich.²⁹⁶ Zákon pamatuje i na vypořádání závazků obcí, na majetek obcí a v neposlední řadě i na jejich zaměstnance.

Praha byla rozdělena nejdříve na 13. obvodů. Po roce 1949 byla rozčleněna už na 16 obvodů. Toto rozdělení trvalo až do roku 1960, kdy byla k Praze připojena další předměstí a to připojení Čimic a Ruzyně.²⁹⁷ Zároveň byla v tomto roce Praha rozdělena do 10 obvodů a to zákonem č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.²⁹⁸ K dalšímu rozšíření Prahy došlo na základě zákona č. 111/1967 Sb., o hlavním městě Praze.²⁹⁹ „*Jím byly k 1. lednu 1968 připojeny Háje, Chodov, Kunratice, Libuš, Modřany, Lahovice, Velká Chuchle, Řepy, Nebušice, Lysolaje, Suchdol (Praha-západ), Dolní Chabry, Dolní Měcholupy, Ďáblice, Letňany, Čakovice, Kbely, Kyje, Horní Měcholupy, Petrovice, Štěrboholy (Praha-východ).*

K největšímu jednorázovému připojení sousedících obcí k hlavnímu městu Praze došlo k 1. červenci 1974 (zákon č. 31/1974 Sb., o změně území hl. m. Prahy), kdy se součástí metropole staly Cholupice, Písnice, Šeberov, Újezd u Průhonic (připojeny k Praze 4), Lipence, Lochkov, Radotín, Řeporyje, Slivenec, Stodůlky, Třebonice, Zbraslav, Zličín (k Praze 5), Přední Kopanina (k Praze 6), Březiněves (k Praze 8), Běchovice, Dolní Počernice, Horní Počernice, Klánovice, Koloděje,

---

²⁹⁴ LIŠKA, Martin. 12. 2. 1784 – Spojení čtyř pražských měst. Dny české státnosti [online]. [cit. 2018-03-18].

Dostupné z: <http://www.dnyceskestatnosti.cz/novinky/clanky/12-2-1784-spojeni-ctyr-prazskych-mest/>

²⁹⁵ Správní a územněsprávní členění Prahy: Vývoj správního členění. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&wstyle=0&page=%27%27>

²⁹⁶ § 1 zákona č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou

²⁹⁷ Správní a územněsprávní členění Prahy: Vývoj správního členění. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&wstyle=0&page=%27%27>

²⁹⁸ § 2 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

²⁹⁹ § 19 zákona č. 111/1967 Sb., o hlavním městě Praze

Satalice, Újezd nad Lesy, Vinoř (k Praze 9), Benice, Dubeč, Kolovraty, Královice, Křeslice, Nedvězí a Uhříněves (k Praze 10). Praha se tentokrát rozšířila na 495,66 km².“³⁰⁰

Schéma a doba připojení jednotlivých částí k Praze je součástí přílohy jako obrázek 4.

5.3. Vývoj pražské samosprávy

Sjednocení pražských měst 1784 a samospráva do roku 1848

Od doby vzniku pražských měst (Staré město, Nové město, Malá Strana, Hradčany) byla patrná snaha o jejich sjednocení. Jak jsem již uváděl, tyto snahy byly zmařeny Ferdinandem I. Habsburským. Po částečném uvolnění politické situace nastala další překážka v omezení měst v důsledku porážky v bitvě na Bílé hoře. Praha zůstávala rozdělena na 4 pražská města, která měla svoji vlastní správu. Právě toto rozdělení bránilo jejímu dalšímu vývoji.

Ke spojení pražských měst dochází již zmiňovaným dekretem Josefa II. ze dne 12. února 1784. Správa byla spojena pod Magistrát královského hlavního města Prahy. Nově mohli být zvoleni jen radní, kteří složili zkoušku u apelačního soudu. Radní byli voleni stálým měšťanským výborem, který měl 40 členů. Tento sbor volili měšťané. Počty volených zástupců byly rozděleny mezi měšťany staroměstské (13 zástupců), novoměstské (12 zástupců), malostranské (10 zástupců) a hradčanské (5 zástupců). V magistrátu zasedal purkmistr, dva vicepurkmistři, 28 radů a pomocný personál. Magistrátní radní byli zvoleni celoživotně. Byl rozdělen na tři senáty a to politický (hospodářské a politické záležitosti), judičiální (civilně soudní agenda) a kriminální.

Magistrát začal svou funkci od 9. srpna 1784. V roce 1785 dochází ke zrušení městských hejtmanů a policejní agenda byla svěřena, až na drobné úkoly, magistrátu. Ve stejném roce dochází i ke zrušení obchodního a směnečného soudu v Praze a jeho působnost byla přenesena na magistrát.³⁰¹

Od zavedení Magistrátu královského hlavního města Prahy nebyl nechán radním příliš velký prostor pro samosprávu. Značná část jejich agendy byla upravena guberniálními dekrety. Během vlády Františka Josefa I. se však právo na samosprávu, resp. výkon této samosprávy, dosti zmenšilo. V roce 1797 byl vydán dvorský dekret, který zrušil svolávání měšťanského výboru, který volil radní. Další velké omezení přichází v roce 1808 a mělo za následek zrušení volebního práva

---

³⁰⁰ Správní a územněsprávní členění Prahy: Vývoj správního členění. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&wstyle=0&page=%27%27>

³⁰¹ BASTL, Ondřej. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Sjednocení pražských měst roku 1784. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

do funkce radních. Po této změně mohli být členové soudních senátů pouze osoby, které jmenovalo gubernium a apelační soud.³⁰² „*Prostřednictvím svých soudních senátů se pražský magistrát stal jediným všeobecným místním soudem pro celé území královského hlavního města Prahy.*“³⁰³

„*K magistrátu patřily také kancelářské pomocné úřady (podatelna, výpravna, registratura a knihovni úřad) a následující specializované městské úřady: městský úřad hospodářský a stavební, berní, taxovní, depozitní, magistrátní účtárna, pokladna, vážní a solní, berní, popisní, zádušní, špitálský, správa libeňského statku a městská hospodářská inspekce.*“³⁰⁴

Reformu Josefa II, kterou zavedl magistrát, lze určitě brát jako krok, který pomohl rozvoji hlavního města Prahy. Díky jedné radě, která město řídila, mohla být správa na jeho území činěna efektivněji a město se tak mohlo dynamicky rozrůstat.

Samospráva v letech 1848-1922

Situace v Praze ve 40. letech 19. století byla ovlivněna přílišným byrokratismem a snahami státu řídit věci samosprávy svou mocí. Měšťanské stavy na tento stav reagovaly Svatováclavskou peticí, kde mimo jiné žádaly, o zavedení městských a vesnických obcí, které by byly spravovány svobodně volenými úředníky. S touto peticí byli pražští měšťané přijati roku 1848 u císaře. Císař reagoval císařským kabinetním listem o obecních volbách.

Volit mohli pouze zámožnější občané Prahy a to měšťanstvo a držitelé domů. Volby se uskutečnily na konci března roku 1848. Nově zvolené zastupitelstvo mělo větším měšťanský výbor se 100 členy. Z většího měšťanského výboru bylo voleno 12 členů, v jejichž čele stál starosta města Prahy, do menšího měšťanského výboru. V době revolučního roku 1848 nebylo vypracováno obecní zřízení a tak byla činnost magistrátu upravována dekretem zemského prezidia.

Stát stanovil novou organizaci správy, což vedlo k tomu, že Praha byla zařazena do krajského zřízení a ztratila tak své výhodné postavení. Praha byla podřízena krajské vládě (od roku 1854 přímo místodržícímu). V roce 1850 byl pod dozorem Alexandra Bacha (ministra vnitra)

---

³⁰² SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Samospráva řízená státními úřady (1784–1848). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³⁰³ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Samospráva řízená státními úřady (1784–1848). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³⁰⁴ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Samospráva řízená státními úřady (1784–1848). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

vypracován obecní řád – pražský statut. Nový obecní řád neumožnil Praze připojení dalších částí s výjimkou Josefova.³⁰⁵

Prahu byla dle toho řádu zastupována „(...) volený sbor obecních starších (jako dříve širší měšťanský výbor) o 90 členech, který ze svého středu volil městskou radu o 24 členech a starostova náměstka. Do čela rady byl jako dvacátý pátý člen zvolen starosta. Členové městské rady byli voleni na rok, starostovo funkční období tvořily 3 roky. Obecní starší byli rovněž voleni na 3 roky, ovšem každý rok z nich třetina (první dva roky určená losem) odstoupila a proběhly volby doplňovací.“³⁰⁶ Volba starosty musela být potvrzena císařem. Starosta skládal svůj slib místodržícímu. Volební právo bylo ponecháno pouze měšťanům, obecním příslušníkům na základě daňového cenzu a obecním příslušníkům s určitou hodnotí.

V roce 1850 byly vyhlášeny nové volby, ve kterých byla zvolena velká část Němců. V roce 1851 se konaly doplňovací volby, v nichž byla obměněna třetina sboru obecních starších. Silvestrovské patenty z roku 1851 další volby zrušily s odůvodněním, že další volby budou vyhlášeny až po vydání nových volebních řádů – ty ale nikdy nebyly vydány. Tyto patenty se dotkly i fungování magistrátu. Bylo zrušeno veřejné zasedání zastupitelstva, úředním jazykem se stala pouze němčina a na magistrát byly ve velké míře delegovány úkoly, což vedlo k větší byrokratizaci a rozrůstání se úřednického aparátu. Samosprávě zbylo jen rozhodovat ve věcech hospodářských záležitostí.

Situace se pro samosprávu zlepšila až v roce 1860. 20. října 1860 byly vypsány nové volby a to na základě císařského diplomu. Volby sboru obecních starších se konaly v březnu roku 1861. Tyto volby byly velkým úspěchem pro české zástupce. V tomto období dochází k reorganizaci magistrátu. První změna se týkala finančních úřadů magistrátu, aby každý plnil určitou část agendy. Rovněž došlo k úpravě stavebních a hospodářských úřadů. Došlo i ke spojení pomocných úřadů do jednoho celku.

---

³⁰⁵ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Obnovení samosprávy a její vývoj do vzniku Velké Prahy (1848–1922). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³⁰⁶ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Obnovení samosprávy a její vývoj do vzniku Velké Prahy (1848–1922). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

Těžké situace zažíval pražský magistrát za pruské okupace (1866), kdy bylo zajištění všech potřeb závislé právě na magistrátu. Po přečkání tohoto období byla další činnost magistrátu ovlivněna především rozvojem ekonomiky a nárůstem obyvatelstva Prahy.

Konec 19. století představoval pro magistrát vytváření nových pomocných orgánů – výborů a komisí, které řešily různé svěřené úkoly. Od roku 1867 vznikají na magistrátu specializované referáty podle činnosti agendy. V roce 1905 byl vydán nový jednací řád magistrátu. Další činnost souvisela se snahou Prahy o získání dalšího území a rozšíření Prahy. Tyto snahy ovšem byly přerušeny první světovou válkou.

Po první světové válce došlo ke změnám na magistrátu a to především díky Národnímu výboru. Ten totiž 13. listopadu 1918 rozpustil zastupitelstvo a nahradil ho Správním sborem hlavního města Prahy. Členové sboru byli jmenováni a to právě Národním výborem. Jmenování 49 členů proběhlo dle klíče, který odpovídal výsledku parlamentních voleb z roku 1911. Hlavním posláním tohoto jmenovaného zastupitelstva bylo dovést magistrát k novým volbám. Řádné volby se uskutečnily 15. června 1919. Jednalo se o vůbec prvním obecní volby, kde měly hlasovací právo i ženy a proběhly na základě přímého a tajného hlasování. Volební právo už nebylo omezeno placením daní.³⁰⁷

Pro plánované rozšíření Prahy a následky tohoto připojení bylo zapotřebí vytvořit jednotný orgán, který bude nově vzniklé a sjednocené město zastupovat. Byl tedy „*zřízen přechodný správní orgán – Ústřední správní komise pro sjednocenou obec pražskou, na nějž byla přímo vložena deklarovaná pravomoc budoucího ústředního zastupitelstva. Městské zastupitelstvo volené roku 1919 tak potom kleslo na úroveň místního výboru pro Prahu I až VII. Hlavním cílem správní komise byla unifikace správy a hospodaření, regulace města a úprava stavebnictví, sjednocení komunikací a společný postup při řešení úkolů sociálních a zdravotních v rámci celé aglomerace.*“³⁰⁸

---

³⁰⁷ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Obnovení samosprávy a její vývoj do vzniku Velké Prahy (1848–1922). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³⁰⁸ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Obnovení samosprávy a její vývoj do vzniku Velké Prahy (1848–1922). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

Dne 1. ledna 1922 dochází k vytvoření jednotné Prahy pod názvem hlavní město Praha. Stalo se tak na základě zákonů č. 114, 115 a 116/1920 Sb.³⁰⁹ K Praze „bylo připojeno 37 obcí v okruhu 7 km od centra. Zákony doplňovaly starý obecní řád z roku 1850, který zůstal nadále v platnosti. Bylo respektováno volební období původních zastupitelských sborů, zvolených roku 1919, a uzákoněno, aby ústřední správní komise rozšířená na 100 členů vykonávala všechny pravomoci ústředního zastupitelstva sjednocené Prahy až do právoplatných voleb. (...) Magistrát začal počátkem roku 1922 pracovat jako výkonný úřad ústředního zastupitelstva a městské rady a jako správní orgán první instance politického úřadu pro území Velké Prahy.“³¹⁰ V obcích, které byly k Praze připojeny, zůstaly místní výbory, které sloužily jako pomocné orgány pro pražské zastupitelstvo. V roce 1923 bylo vydáno vládní nařízení, kterým bylo území Prahy rozděleno na 13 správních obvodů.³¹¹ Toto spojení obcí s Prahou bývá označováno jako vznik „Velké Prahy“.

Městská správa do roku 1938

Po vzniku Velké Prahy bylo její území rozděleno na 19 městských částí. Orgány města na svém území měli na starosti výkon správy, který byl jinde svěřen okresním úřadům. Orgány města byly podřízené přímo zemskému stupni správy. V této době bylo v čele města ústřední zastupitelstvo, které mělo 100 členů. Zastupitelstvo volilo primátora, náměstkyni primátora a členy městské rady. Zastupitelstvo mělo pravomoci ve věcech budování organizace Prahy, výkon práv a povinností, mohlo zřizovat výbory a komise, zřizovat obecní úřady, obecní ústavy a dohlížet nad hospodařením města.

Městská rada byla personálně složena z primátora, tří náměstků primátora a členů městské rady, kterých bylo 24. Městská rada se mohla zabývat a usnášet se věcmi, které nespadali do působnosti zastupitelstva, primátora, nebo magistrátu. Obecní řád na ní nahlížel jako na jednatele obce. „*V praxi jmenovala nižší obecní úředníky, vedla obecní hospodářství v mezích rozpočtu, ukládala úkoly obecním úřadům a ústavům, schvalovala objednávky zboží a zadávala potřebné práce. Rada byla též povinna projednávat všechny záležitosti, o kterých jednalo ústřední*

---

³⁰⁹ Zákon č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou. Zákon č. 115/1920 Sb., o volbách do ústředního zastupitelstva hlavního města Prahy. Zákon č. 116/1920 Sb., o organizaci a působnosti ústředního zastupitelstva hlavního města Prahy a místních výborů.

³¹⁰ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Obnovení samosprávy a její vývoj do vzniku Velké Prahy (1848–1922). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³¹¹ § 1, 3 vládního nařízení č. 7/1923 Sb., o rozdělení Prahy na obvody pro volbu místních výborů a očíslování nových částí Prahy

*zastupitelstvo, a podávat zastupitelstvu vhodné návrhy. Schůze městské rady byly neveřejné. Předsedal jim primátor nebo jeho náměstek.*³¹²

Funkce primátora odpovídá dřívější funkci starosty Prahy. Primátor předsedal ústřednímu zastupitelstvu, městské radě a byl zástupcem obce jako právnické osoby. Primátor měl právo a povinnost (stejně jako dnes) a to v případném podezření, že byl porušen zákon usnesením ústředního zastupitelstva nebo městské rady, zastavit výkon tohoto usnesení.

Magistrát sloužil jako byrokratický aparát, který měl na starost výkon přenesené působnosti. S výjimkou policejní agendy sloužil jako prvoinstanční stupeň politického úřadu. Prováděl úkoly a realizoval usnesení zastupitelstva či městské rady. Těmito orgány mohlo být magistrátu svěřeno vykonávat i věci ve výkonu přirozené působnosti. Práce magistrátu byla řízena primátorem. Magistrát byl personálně tvořen právě primátorem, magistrátními rady a úředníky.³¹³

*„Po sloučení Velké Prahy vznikly v nových obvodech magistrátní úřadovny – pracoviště magistrátu vyřizující část běžné agendy obvodu – a přímo v sídle magistrátu Kancelář pro službu dozorců a výkonnou v okresích. Roku 1927 byly definitivně zrušeny okresní politické správy (někdejší okresní hejtmanství) na Smíchově, Žižkově, Vinohradech a v Karlíně, kterým připojené obce původně podléhaly, a celou agendu nadále vyřizovaly již jen orgány magistrátu.*³¹⁴

Samospráva za nacistické okupace

Po ovládnutí celého našeho území se nacistické Německo chtělo zbavit dosavadní správy a nahradit ji správou, nad kterou by měli absolutní kontrolu. V počátcích druhé světové války se nacisté, v souladu s mezinárodním míněním, rozhodli, že přechod správy pod německou kontrolu musí být činěn postupně, k čemuž využívali stávajícího aparátu. Prvním bodem, o který se nacisté snažili, byla snaha odstranit demokratické principy obecní samosprávy v Československu. Tyto principy měly být zaměněny za tzv. autoritativní vedení.

---

³¹² SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Městská správa v době budování moderní metropole (1922–1938). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³¹³ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Městská správa v době budování moderní metropole (1922–1938). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³¹⁴ SLÁMOVÁ, Petra. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Městská správa v době budování moderní metropole (1922–1938). Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

Počátky odstraňování demokratických principů lze vidět již v době před úplnou okupací, kdy bylo rozpuštěno Ústřední zastupitelstvo hlavního města Prahy i jeho místní výbory a to výnosem Zemského úřadu v Praze ze dne 24. února 1939. Nově vznikla správní komise v čele s předsedou (nazývaný primátorem), kterým se stal JUDr. Otakar Klapka³¹⁵. Záležitostmi, které dříve spravovaly místní výbory, bylo pověřeno nově jmenovaných 13 vládních komisařů.

Otakar Klapka spolupracoval s odbojem a i přes omezené pravomoci se mu dařilo ztěžovat snahy okupační mocnosti o plnou kontrolu nad magistrátem. Klapka si byl vědom toho, že nacisté nezrušili správní předpisy a jiné právní normy, na jejichž závaznost se odvolával, kdykoliv tak mohl učinit. Společně s českými úředníky magistrátu stále používal češtinu, jako úřední jazyk, i když měla být používána němčina. Právě používání češtiny při všech jednáních, zejména s německými úředníky, paralyzovalo možnost ovládnout plně magistrát. Svým postojem a napojením na odboj se ovšem stal nepohodlným a po zatčení gestapem byl popraven.

Po zatčení Klapky a některých jeho spolupracovníků byli na jejich pozice dosazeni němečtí úředníci, s výjimkou JUDr. Aloise Říhy, který byl dosazen na Klapkovo místo. Přesto, že byl Říha osobou vsutku povolánou, neměl ve své funkci prakticky žádné pravomoci, neboť po zatčení Klapky, si všechny rozhodovací pravomoci přisvojil jeho náměstek a nacistický příznivec Josef Pfitzner.³¹⁶

Německé správní reformy se začaly dařit až s nástupem zastupujícího říšského protektora Heydricha (1941), který reorganizoval pražskou správu. Dne 1. listopadu 1941 byl magistrát rozdělen na 4 decernáty:

- decernát hlavní správy
- decernát finanční
- decernát stavební
- decernát pro podniky městského zásobování

---

³¹⁵ Otakar Klapka (1891-1941) právník a politik. Byl odborníkem v oblasti veřejné správy a státní administrativy.

³¹⁶ ŠUSTEK, Vojtěch. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Městská „samospráva“ v letech nacistické okupace. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

V čele decernátů stál vždy německý úředník, který byl odpovědný primátorovi a jeho náměstkovi. Tito úředníci vykonávali veškerou agendu. „*Decernátům podléhala i jednotlivá magistrátní služební místa, celoměstské a obecní úřady.*“³¹⁷

Poslední změny na magistrátu se týkaly proher, ústupu a snahy obrátit těžkou situaci nacistického Německa ve válce po roce 1942. Městská správa byla zjednodušována, přijímali se zpět čeští úředníci na místo německých, kteří byli povoláni do boje.³¹⁸

Období tzv. lidové správy

V květnu 1945 vzniklo v Praze 55 revolučních národních výborů. Vládní nařízení č. 4/1945 Sb.³¹⁹ upravilo místní národní výbory, aby se shodovaly se 13 správními oblastmi. V srpnu 1945 byl zaveden nový model správy magistrátu a to vládním nařízením č. 46/1945 Sb.³²⁰ Nově byl zřízen Ústřední národní výbor hlavního města Prahy, který byl tvořen ze 100 členů plenární schůze, 32 radů, 8 členů představenstva a 24 komisí. Komise měly na starosti jednotlivé záležitosti. Komise byly voleny ze členů plenární schůze. Primátor měl 7 náměstků a dohromady tvořili předsednictvo. Magistrát v této době zastával pouze funkci výkonného úřadu Ústředního národního výboru hlavního města Prahy a dělal to, co mu bylo jím, nebo jeho složkami nařízeno. Místní národní výbory byly přetvořeny na obvodní rady a byly tak přímými složkami Ústředního národního výboru. Jedná se tak o centralizovanou správu, kterou měl na území hlavního města pod kontrolou Ústřední národní výbor.

Ke změnám na magistrátu došlo po únoru roku 1948. Ústřední národní výbor se nyní skládal jen z 51 poslanců, bylo zrušeno předsednictvo a počet členů rady se snížil na 24 členů. Dne 8. července 1948 byla zjednodušena struktura magistrátu na základě tzv. Krosnářovi reformy, která ponechala na magistrátu pouze 22 referátů z předchozích 50 referátů, odborů a oddělení.³²¹

---

³¹⁷ ŠUSTEK, Vojtěch. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Městská „samospráva“ v letech nacistické okupace. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³¹⁸ ŠUSTEK, Vojtěch. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Městská „samospráva“ v letech nacistické okupace. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³¹⁹ Vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů

³²⁰ Vládní nařízení č. 46/1945 Sb., o prozatímní organizaci správy hlavního města Prahy

³²¹ RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Období „lidové správy“ v Praze v letech 1945–1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

Dne 1. dubna 1949 došlo k reformě veřejné správy a to zákonem č. 76/1949 Sb.³²² a vládním nařízením č. 79/1949 Sb.³²³. Praha byla podřízena přímo ústředním úřadům a byla postavena na krajskou úroveň. „*Rada ÚNV byla reorganizována ve smyslu tzv. referentského systému. Členové rady byli jako referenti zároveň vedoucími referátů i příslušných komisí a mohli v mnoha věcech samostatně rozhodovat. To vedlo k oslabení sborového charakteru rady, která měla mnohdy i potíže se sejit, a ke značné libovůli jednotlivých referentů.*“³²⁴ Plénum ústředního národního výboru ztratilo své postavení. Komise se začaly nazývat „komise rady“ a nemohly vydávat rozhodnutí. Nově vznikla funkce ústředního tajemníka Ústředního národního výboru, který představoval statutární orgán pro zaměstnance magistrátu. Členové národních výborů byli jmenováni ministrem vnitra, z důvodů obav komunistického režimu o výsledky voleb.

Ve stejné vlně správní reformy stoupla míra decentralizace. Obvodní rady byly nahrazeny obvodními národními výbory, na které byla přenesena většina agendy Ústředního národního výboru. Obvodní národní výbory měly postavení okresních národních výborů. Praha byla rozdělena do 16 obvodů, ve kterých fungoval referentský systém.

V roce 1954 dochází k uvolnění politického tlaku a zákony č. 12/1954 Sb.³²⁵, 13/1954 Sb.³²⁶ a 14/1954 Sb.³²⁷ vznikla snaha o větším propojení národních výborů s lidem. Národní výbory se staly orgány volenými. Volební období bylo na 3 roky a první volby proběhly 18. května 1954. Počet členů pléna došel ke změnám, neboť se nově odvíjel podle počtu obyvatel. Ústřední národní výbor „*měl v letech 1954–1957 483 členů, v letech 1957–1960 243 členů. Postavení pléna jakožto „orgánu státní moci“ se posílilo získáním omezené legislativní pravomoci pro svůj obvod. Výkonné složky (rada a aparát) jakožto „orgány státní správy“ byly postaveny pod tzv. dvojí podřízenost – tedy vlastnímu národnímu výboru (plénu) a zároveň radě (resp. příslušnému odboru) vyššího národního výboru.*“³²⁸ V této době dochází ke zrušení referentského systému. Komise byly dále označovány jako stálé komise.

---

³²² Zákon č. 76/1949 Sb., o organizaci správy v hlavním městě Praze

³²³ Vládní nařízení č. 79/1949 Sb., o rozdělení území hlavního města Prahy pro účely veřejné správy

³²⁴ RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Období „lidové správy“ v Praze v letech 1945–1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³²⁵ Ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech

³²⁶ Zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech

³²⁷ Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů

³²⁸ RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Období „lidové správy“ v Praze v letech 1945–1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-

Rozhodnutí rady musela být sborová. Odborům byla zachována určitá pravomoc, ale stále komise byly pouze poradním sborem. Během let 1957-1960 přechází správa státních hospodářských podniků na Ústřední národní výbor.

V roce 1960 byla vydána nová Ústava (socialistická) a transformace okresů a krajů sebou přinesli další reformu správy. Praha byla rozdělena na 10 obvodů. Byl vydán zákon č. 65/1960 Sb.³²⁹, doplněný pro Prahu vládním nařízením č. 79/1960 Sb.³³⁰. V Praze zanikl Ústřední národní výbor hlavního města Prahy a byl nahrazen Národním výborem hlavního města Prahy. Tento Národní výbor měl 150 poslanců. „Komise, jež jsou voleny ze dvou třetin z členů pléna a z jedné třetiny z odborníků, získávají výkonné, iniciativní a kontrolní pravomoci, a předsedají jim členové rady. Spojení s aparátem národního výboru je zajišťováno osobami tajemníků, jimiž jsou vedoucí příslušných odborů. Odbory (již nikoli „odbory rady“) naopak rozhodovací pravomoci definitivně ztrácejí a stávají se pouhými pomocnými výkonnými orgány pléna, rady a komisi.“³³¹ Stejná struktura platila i pro obvodní národní výbory.³³²

Další změny přinesl zákon č. 69/1967 Sb.³³³, který zavedl komise lidové kontroly.³³⁴ Dále vznikly správní komise, které rozhodovaly o právech, povinnostech občanů, organizací a plnily další úkoly v daných úsecích.³³⁵ Jednalo se např. o interrupční komise. S připojením okolních obcí k Praze v roce 1968 došlo ke změně v soustavě národních výborů, neboť si nově připojené obce ponechaly své místní národní výbory. Ty byly podřízené obvodním národním výborům a tvořily tak třetí článek v posloupnosti národních výborů v Praze.

03-21]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³²⁹ Zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech

³³⁰ Vládní nařízení č. 79/1960 Sb., o pravomoci a odpovědnosti Národního výboru hlavního města Prahy a obvodních národních výborů v Praze

³³¹ RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Období „lidové správy“ v Praze v letech 1945–1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³³² RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Období „lidové správy“ v Praze v letech 1945–1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³³³ Zákon č. 69/1967 Sb., o národních výborech

³³⁴ § 58-60 zákona č. 69/1967 Sb., o národních výborech

³³⁵ § 57 odst. 1 zákona č. 69/1967 Sb., o národních výborech

Během 70. a 80. můžeme zaznamenat ještě vznikání různých pomocných a poradních orgánů a komisí³³⁶, což strukturu Národního výboru hlavního města Prahy zahlcovalo a činilo ji dosti nepřehlednou. Poslední změnu v tomto období přinesl zákon č. 31/1983 Sb.³³⁷, který posílil volené orgány a práva poslanců.³³⁸

Samospráva po roce 1989

Po pádu komunistického režimu dochází ke změnám ve správě hlavního města Prahy. V roce 1990 byl rozšířen počet členů pléna kandidáty z občanského fóra. Stalo se tak u Národního výboru hlavního města Prahy, obvodních národních výborů i místních národních výborů. Ve stejném roce vychází dva zákony, které se navrací k demokratické samosprávě, která není závislá na správě státní, a to zákon č. 367/1990 Sb.³³⁹ a zákon č. 418/1990 Sb.³⁴⁰.

Území Prahy bylo rozčleněno do městských částí a to podle působnosti dřívějších národních výborů, nebo do nových městských částí, které stanovil zákon.³⁴¹ Orgány Prahy byly ustanoveny zastupitelstvo, rada zastupitelstva a magistrát. Orgány městských částí byly rozděleny dle sídla určitého typu národního výboru ke dni vydání zákona o hlavním městě Praze:³⁴²

- v městských částech, kde měl sídlo obvodní národní výbor, se jednalo o obvodní zastupitelstvo, obvodní radu a obvodní úřad,
- v městských částech, kde měl sídlo místní národní výbor, se jednalo o místní zastupitelstvo, místní radu a místní úřad.

Zastupitelstvo hlavního města Prahy mělo 76 členů, kteří volili Radu zastupitelstva hlavního města Prahy, které mělo 5-10 členů.

Magistrát byl označován jako Magistrátní úřad hlavního města Prahy a byl výkonným úřadem. Plnil úkoly svěřené mu zastupitelstvem a radou v rámci vlastní působnosti. V rámci přenesené působnosti vykonával státní správu. Při výkonu této působnosti byl podřízen vládě a

---

³³⁶ Např. komise pro přípravu návrhů na udělení medaile "Za zásluhy o hlavní město Prahu" – Čl. 3 vyhlášky hlavního města Prahy č. 3/1985, kterou se mění a doplňuje vyhláška č. 8/1980 Sb. NVP, o čistotě na území hlavního města Prahy ve znění vyhlášky č. 2/1982 Sb. NVP

³³⁷ Zákon č. 31/1983 Sb., o národních výborech

³³⁸ RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Období „lidové správy“ v Praze v letech 1945–1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³³⁹ Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)

³⁴⁰ Zákon č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze

³⁴¹ § 2 odst. 2 zákona č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze

³⁴² § 22 odst. 1, 2 zákona č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze

ministerstvům.³⁴³ „Přesněji řečeno, Praha si tedy prakticky ponechala asymetrický model správy, kdy v 57 městských částech prvoinstanční působnost vykonávají místní nebo (tam, kde místní úřad není) obvodní úřady, druhou instancí (na úrovni zhruba okresních úřadů) tvoří pro celé dosavadní obvody Praha 1–10 obvodní úřady a třetí instancí jsou ústřední celopražské orgány. Magistrátní úřad nese od roku 1992 dosud název Magistrát hlavního města Prahy (...).“³⁴⁴

---

³⁴³ RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Obnovení demokratické samosprávy po roce 1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

³⁴⁴ RATAJOVÁ, Jana a Tomáš RATAJ. Vývoj pražské samosprávy: VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY V LETECH 1784–2000. Obnovení demokratické samosprávy po roce 1989. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

6. Hlavní město Praha

Praha je největším a nejpočetnějším městem České republiky. Praha je Ústavou vymezena jako hlavní město České republiky.³⁴⁵ V rámci přenesené působnosti je Praha správním obvodem.³⁴⁶ Praha má jako hlavní město republiky zvláštní postavení oproti jiným městům (obcím). Zákonná úprava Prahy je obsažena v zákoně č. 131/2000 Sb.³⁴⁷ Tento zákon upravuje postavení Prahy jako:

- hlavního města České republiky,
- kraje,
- obce.

Společně s těmito znaky upravuje i postavení městských částí.³⁴⁸

Postavení Prahy ovšem nalezneme i v dalších právních předpisech. Dle ústavního zákona č. 347/1997 Sb. je Praha vyšším územně samosprávným celkem.³⁴⁹ Zákon o územním členění státu stanovuje, že Praha je samostatnou územní jednotkou, která se dělí na deset obvodů (jejichž území je stanoveno výčtem městských částí a není součástí žádného okresu ani kraje).³⁵⁰ Zákon o obcích se na Prahu nevztahuje, stejně tak i zákon o krajích.³⁵¹

Území Prahy je vymezeno katastrálními územími. Jejich výčet se nachází v příloze 1 zákona o hlavním městě Praze. Praha se člení na městské části. Každá část jejího území je součástí nějaké městské části. Území městských částí je upraveno Statutem hlavního města Prahy.³⁵²

---

³⁴⁵ Čl. 13 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

³⁴⁶ § 2 odst. 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁴⁷ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁴⁸ § 1 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁴⁹ Čl. 1 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

³⁵⁰ § 2 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

³⁵¹ § 150 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 95 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

³⁵² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 125

Orgány Prahy jsou:³⁵³

- zastupitelstvo hlavního města Prahy, (může mít mezi 55 až 70 členy³⁵⁴, v současné době jich je 65³⁵⁵)
- rada hlavního města Prahy, (má 11 členů)³⁵⁶
- primátor hlavního města Prahy,
- Magistrát hlavního města Prahy,
- zvláštní orgány hlavního města Prahy,
- městská policie hlavního města Prahy.

6.1. Členění hlavního města Prahy

Hlavní město Praha se člení na:

- Městské obvody
- Správní obvody
- Městské části
- Katastrální území

6.1.1. Městské obvody

Členění Prahy na městské obvody upravuje zákon č. 36/1960 Sb.³⁵⁷ Tento zákon stanovuje, že se území hlavního města Prahy dělí na 10 obvodů, které jsou pojmenovány Praha 1-10. Zákon o územní členění státu již neupravuje vymezení těchto obvodů, ale stanoví, že obvody budou stanoveny výčtem území městských částí na základě vyhlášky Ministerstva vnitra.³⁵⁸ Tato úroveň členění je využívána například pro soudy nebo pošty. Na základě toho ustanovení zákona Ministerstvo vnitra vydalo vyhlášku č. 564/2002 Sb.³⁵⁹, která ve své příloze³⁶⁰ vymezila území obvodů hlavního města Prahy.

---

³⁵³ § 1 odst. 4 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁵⁴ § 48 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁵⁵ Počet dle výsledků voleb ve volebním období 2014 – 2018

³⁵⁶ § 69 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁵⁷ Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

³⁵⁸ § 2 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

³⁵⁹ Vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy

³⁶⁰ Příloha č. 2 vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy

Vymezení obvodů:

Název obvodu	Městské části vymezující území obvodu
Praha 1	Praha 1
Praha 2	Praha 2
Praha 3	Praha 3
Praha 4	Praha 4, Praha 11, Praha 12, Praha – Kunratice, Praha – Libuš, Praha – Šeberov, Praha – Újezd
Praha 5	Praha 5, Praha 13, Praha 16, Praha – Lipence, Praha – Lochkov, Praha – Řeporyje, Praha – Slivenec, Praha – Velká Chuchle, Praha – Zbraslav, Praha – Zličín
Praha 6	Praha 6, Praha 17, Praha – Lysolaje, Praha – Nebušice, Praha – Přední Kopanina, Praha – Suchdol
Praha 7	Praha 7, Praha – Troja
Praha 8	Praha 8, Praha – Březiněves, Praha – Dolní Chabry, Praha – Ďáblice
Praha 9	Praha 9, Praha 14, Praha 18, Praha 19, Praha 20, Praha 21, Praha – Běchovice, Praha – Čakovice, Praha – Dolní Počernice, Praha – Klánovice, Praha – Koloděje, Praha – Satalice, Praha – Vinoř
Praha 10	Praha 10, Praha 15, Praha 22, Praha – Benice, Praha – Dolní Měcholupy, Praha – Dubeč, Praha – Kolovraty, Praha – Královice, Praha – Křeslice, Praha – Nedvězí, Praha – Petrovice, Praha – Štěrboholy

Tabulka 3 – Vymezení městských obvodů hlavního města Prahy³⁶¹

³⁶¹ Příloha č. 2 vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy

6.1.2. Správní obvody

Správními obvody je v Praze 22 městských částí (Praha 1 – Praha 22), které vykonávají některé kompetence v rámci přenesené působnosti pro ostatní městské části.³⁶² Výkon přenesené působnosti správních obvodů pro další městské části, je stanoven Statutem hlavního města Prahy.³⁶³

6.1.3. Městské části

Praha se člení na 57 městských částí. Pro městské části je nejdůležitějším právním předpisem Statut hlavního města Prahy. Statut, společně se zákon o hlavním městě Praze, upravuje, v jakém rozsahu vystupuje městská část v právních vztazích svým jménem a jakou nese z těchto vztahů odpovědnost.³⁶⁴ „*Postavení městských částí, jejich orgánů a jejich působnost stanoví tento zákon, zvláštní zákony a Statut.*“³⁶⁵ Zákon o hlavním městě Praze, Statut a zvláštní zákon přiznává městským částem, že mají svůj vlastní rozpočet, podle kterého pak hospodaří.³⁶⁶

Stejně jako pro městské části statutárních měst (která jsou územně členěna), tak ani v případě pražských městských částí o nich nelze mluvit jako o stupni územní samosprávy – neboť takovýto stupeň Ústava České republiky nezná.³⁶⁷

Statutem Praha upravuje své vnitřní poměry ohledně správy města. „(...) *Ve Statutu stanoví zejména:*

- a) *výčet jednotlivých městských částí a vymezení jejich území (§ 11),*
- b) *záležitosti, které se svěřují do samostatné a přenesené působnosti městských částí nad rozsah stanovený zákonem, včetně vymezení území, na němž je vykonávána přenesená působnost městských částí,*
- c) *způsob projednání návrhu rozpočtu hlavního města Prahy a městských částí a závěrečného účtu hlavního města Prahy a městských částí a výsledků jejich hospodaření,*
- d) *vzájemnou součinnost mezi orgány hlavního města Prahy a orgány městských částí,*

---

³⁶² Správní obvody: Vnitřní členění hlavního města Prahy. Praha — PRAHA iNFO [online]. [cit. 2018-03-24].

Dostupné z: <http://www.prahainfo.cz/encyklopedie/Spr%C3%A1vn%C3%AD+obvody>

³⁶³ § 4 odst. 3-24 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁶⁴ § 3 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁶⁵ § 3 odst. 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁶⁶ § 4 odst. 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁶⁷ Čl. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

- e) *zdroje peněžních příjmů městských částí a druhy výdajů v souvislosti s plněním úkolů v samostatné a přenesené působnosti,*
- f) *způsob projednání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení hlavního města Prahy s městskými částmi a způsob jejich vyhlášení v městských částech,*
- g) *způsob projednání územně plánovací dokumentace hlavního města Prahy a strategie rozvoje hlavního města Prahy s městskými částmi,*
- h) *majetek hlavního města Prahy, který se svěřuje městským částem, a rozsah oprávnění městských částí při nakládání s tímto majetkem,*
- i) *další záležitosti, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon.*³⁶⁸

Statut je vydán formou obecně závazné vyhlášky.³⁶⁹ Konkrétně se jedná o vyhlášku č. 55/2000 Sb. hlavního města Prahy³⁷⁰. Změny Statutu, jeho doplňky a změny musí vždy hlavní město Praha projednat s městskými částmi. Případné připomínky městských částí musí být projednány zastupitelstvem hlavního města Prahy.³⁷¹

Městská část má následující orgány:³⁷²

- zastupitelstvo městské části
- radu městské části
- starostu městské části
- úřad městské části
- zvláštní orgány městské části

Jak jsem již zmiňoval ve své práci výše, Praha se dělí na 57 městských částí, ve kterých žije přes 1 294 500 obyvatel.³⁷³ Území městských částí je vymezeno přílohou Statutu hlavního města Prahy.³⁷⁴

³⁶⁸ § 17 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁶⁹ § 17 odst. 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁷⁰ Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy

³⁷¹ § 17 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁷² § 4 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁷³ Data ke dni 31. 12. 2017, zveřejněná Českým statistickým úřadem

³⁷⁴ Příloha č. 1 vyhlášky č. 55/2000 Sb. hlavního města Prahy, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy

Na území Prahy se nachází tyto městské části:

Praha 1	Praha-Dolní Chabry	Praha-Nedvězí
Praha 2	Praha-Dolní Měcholupy	Praha-Petrovice
Praha 3	Praha-Dolní Počernice	Praha-Přední Kopanina
Praha 4	Praha-Dubeč	Praha 16
Praha 5	Praha-Řáblice	Praha-Řeporyje
Praha 6	Praha 20	Praha 17
Praha 7	Praha 19	Praha-Satalice
Praha 8	Praha-Klánovice	Praha-Slivenec
Praha 9	Praha-Koloděje	Praha-Suchdol
Praha 10	Praha-Kolovraty	Praha-Šeberov
Praha 11	Praha-Královice	Praha-Štěrboholy
Praha 12	Praha-Křeslice	Praha-Troja
Praha 13	Praha-Kunratice	Praha 22
Praha 14	Praha 18	Praha-Újezd
Praha 15	Praha-Libuš	Praha 21
Praha - Benice	Praha-Lipence	Praha-Vinoř
Praha-Běchovice	Praha-Lochkov	Praha-Velká Chuchle
Praha-Březiněves	Praha-Lysolaje	Praha-Zbraslav
Praha-Čakovice	Praha-Nebušice	Praha-Zličín

Tabulka 4 – Názvy městských částí hlavního města Prahy

6.1.4. Katastrální území

Stejně jako obce a další územní jednotky státu, tak i území Prahy se skládá z katastrálních území. Tato území jsou upravena přílohou č. 1 zákona o hlavním městě Praze.³⁷⁵ Praha se rozkládá na 102 katastrálních územích. Díky historickému vývoji Prahy, kdy se začalo správní a samosprávní členění lišit od katastrálních území, nastala situace, kdy bylo jedno katastrální území

³⁷⁵ § 4 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

součástí více městských částí. Tento stav vydržel dodnes a příkladem tohoto stavu může být katastrální území Vinohrady, které je součástí městských částí Praha 1, Praha 2, Praha 3, Praha 4 a Praha 10.³⁷⁶

6.2. Územní změny hlavního města Prahy

Nejenom v zákonné úpravě a členění Prahy je rozdíl, oproti ostatním městům (obcím) v naší republice. Další rozdíl nalezneme v případech územních změn Prahy. Jak jsem si již uváděl, Praha je vyšší územně samosprávný celek dle ústavního zákona č. 347/1997 Sb. V části této práce, zabývající se kraji (vyššími územně samosprávnými celky), je možné hranice kraje měnit pouze zákonem.³⁷⁷ Rozlišujeme tyto změny území:³⁷⁸

- 1) připojení sousední obce k hlavnímu městu Praze
- 2) oddělení městské části, která územně sousedí s jinou obcí
- 3) změny hranic hlavního města Prahy (při nichž nedochází k předchozím dvěma bodům)

Připojení sousední obce k hlavnímu městu Praze

Toto připojení je možné pouze zákonem.³⁷⁹ Aby bylo zachováno právo na samosprávu, mělo by být zákon o tomto spojení vydán až na základě souhlasu Prahy a obce, která se bude připojovat.³⁸⁰

Oddělení městské části, která územně sousedí s jinou obcí

Oddělení může nastat v případě, že občané městské části, která má minimálně 500 obyvatel a sousedí s územím jiné obce, vysloví v místním referendu souhlas s oddělením této městské části. Na kladný výsledek místního referenda musí reagovat zastupitelstvo hlavního města Prahy podáním návrhu zákona o změně území hlavního města Prahy. Tento návrh musí být předložen do 90 dnů ode dne, kdy se konalo místní referendum a předkládá se Poslanecké sněmovně.³⁸¹

Zde je další velký rozdíl oproti městům (obcím). Rozdíl se týká počtů obyvatel potřebných ke vzniku nové obce. Zatímco obecní zřízení požaduje po obcích, aby po oddělení měly nejméně

---

³⁷⁶ Obce: Vnitřní členění hlavního města Prahy. Praha — PRAHA iNFO [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://www.prahainfo.cz/encyklopedie/Obce>

³⁷⁷ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 91

³⁷⁸ § 12 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁷⁹ § 12 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁸⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 91

³⁸¹ § 12 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

1000 obyvatel, zákon o hlavním městě Praze ustanovuje počet obyvatel městské části, která se chce odtrhnout „jen“ 500 obyvatel.³⁸² Nutno ovšem podotknout, že se tato rozdílná úprava ze všech 57 městských částí Prahy potenciálně týká pouze dvou městských částí, které by se takto mohly oddělit. Konkrétně to jsou městské části Praha-Přední Kopanina (692 obyvatel) a Praha-Benice (668 obyvatel).³⁸³

Změny hranic hlavního města Prahy (při nichž nedochází k předchozím dvěma bodům)

Jedná se o změny hranic Prahy, při kterých nedojde k oddělení městské části Prahy nebo připojení sousední obce k Praze. Taková změna je možná pouze na základě dohody Prahy a sousední obce. Tato dohoda musí být rovněž projednána s příslušnými katastrálními úřady.³⁸⁴ „Uzavření dohody se oznámí Ministerstvu financí, Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu a příslušným finančním úřadům.“³⁸⁵

Zde je možné vidět rozpor zákonů. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb. stanovuje, že změny hranic vyšších územně samosprávných celků, mezi které Praha patří, jsou možné pouze zákonem.³⁸⁶ Naproti tomu, jak bylo uvedeno výše, dle zákona o hlavním městě Praze stačí ke změnám Prahy dohoda.

---

³⁸² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. s 91

³⁸³ Počty obyvatel k 31. 12. 2016 dle dat Českého statistického úřadu

³⁸⁴ § 12 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁸⁵ § 12 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁸⁶ Čl. 2 zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

7. Závěr

Cílem práce bylo seznámení se s administrativně správní členěním České republiky a sjednocením pohledu na toto členění. Jistě bylo možno využít jiné možnosti, jak tuto problematiku sjednotit, ale v souladu s literaturou a praxí se mi jeví předložené sjednocení jako výstižné.

Členění republiky je z hlediska územně samosprávných celků jasné a přehledné. Problém nastává se zapojením ostatních jednotek územního členění státu, protože se jedná o problematiku, která zůstává do velké míry veřejnosti nepochopena. Zmiňovaná dvojí úprava krajů (kraje jako vyšší územně samosprávné jednotky a kraje dle zákona o územním členění státu) je dosti matoucí. Význam kraje (dle zákona o územním členění státu) je patrný především z pohledu správního obvodu a z jejich rozdělení je jasný logický zájem pokrýt celé území. Ovšem v souvislosti s mnohem „známějšími“ kraji jako vyššími územně samosprávnými celky, které mají roli i v tvorbě právních předpisů a jejich činnost je podstatně větší, se jeví zachování dvojího označení „kraj“ jako zbytečné a nepřehledné. Přitom by se určitě dalo nalézt řešení, jak zrušit dvojí úpravu krajů a to při zrušení krajů (dle zákona o územním členění státu). V takovém případě by ale bylo potřeba nahradit jeho správní obvody buď vyššími územně samosprávnými celky, nebo by mohly být nahrazeny správními obvody obcí s rozšířenou působností.

Seznámení se a z něj plynoucí komparace s historickým vývojem je důkazem, že hlavní město Praha nemá výjimečné postavení pouze dnes a jen na základě své centrální polohy uprostřed naší republiky. Složitost jejího vzniku, spojení a v neposlední řadě jejího správního členění je na první pohled jasně zřetelná. Orientace ve správě města je dosti komplikovaná záležitost, už jen s ohledem na členění hlavního města Prahy, a je zde dostatečný prostor zákonodárců, aby přišli se snahou zjednodušit orientaci a celou komplikovanou správu na území hlavního města. Jako kladné hodnotím poměrně velké pravomoci, které orgány hlavního města přenášejí na orgány jednotlivých městských částí. Přesto, že se nedá polemizovat o tom, že by jejich postavení bylo stejné jako u zastupitelstev obcí, je patrná snaha o co jejich největší zapojení do správy území.

Přes určité složitosti lze zákon o hlavním městě Praze hodnotit kladně, neboť jeho potřeba specifické úpravy hlavního města Prahy je velmi potřebná. Dle mého názoru by byla potřebná ještě specifičtější (ale přehlednější) úprava členění hlavního města Prahy. Dále by mi přišlo logické, kdyby se Praha dočkala větší podpory například od vlády, která by ji měla podporovat jako své hlavní město.

8. Resumé

The target of my thesis was a understanding of administration branching of Czech republic and the unifying the view of this branching. There was surely another way how to unifying this problematic but with the connection with the literatures and fieldwork is this proces of the unifying the best.

Branching of the republic is from the view of territorial self-administration entities clear. The problem begins with including another units of the territorial branching of the state, because this a problematic that remains miss understood the public. The mention doble improvement of the regions (regions as higher teritorial self-administration units) and regions (of territorial branching according to the law) is very chaotic. The importance of the regions (of territorial branching according to the law) is obvious from the view of the administration district and it is division is logical interest to cover entire territory. "Well know" regions (regions as higher teritorial self-administration units) with played the part in creation of the law and there activity significantly higher, has the doble meaning of the region as useles redantend at colatered.

The understanding of historical evolutiones is the prove that the capital Prague does not have extraordinary position just today on the fundament of his center geographic position in the center of our republic. The complexity of of his creations and this administrative branching is clear on the first side. The aspect of the city administration is very complicated, with regards to branching of the capitol Prague. I value as positive the huge authority that administration of the capitol carries over to administration separate capitol district. Is impossible to argue their position would be the same than the position of municipal council. There is aptemt of incorporating them to the regional administration.

Even thru complexities is possible to evaluate about the capitol law as positive, because is necessity of specific adaptation of the capitol is very needed. I hope there will be a better law adjustment.

9. Použité zdroje

Literatura:

BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

ČERNÝ, Jan Matouš. Boj za právo: sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848 s výklady historickými. V Praze: Karolinum, 2007. Prameny k dějinám českého myšlení. ISBN 9788024611594.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-4-9.

HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6.

KOUDELKA, Zdeněk. Právní předpisy samosprávy. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-690-7.

KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. ISBN 8072016652.

SKULOVÁ, Soňa. Základy správní vědy. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1828-3.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. České právní dějiny. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4.

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky.

Ústavní zákon č. 14/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských výborů a volbě poslanců národních výborů.

Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů.

Ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech.

Ústavní dekret presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úředního věstníku československého.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění zákonů č. 347/1997 Sb., č. 300/2000 Sb., č. 448/2001 Sb., č. 395/2001 Sb., č. 515/2002 Sb., č. 319/2009 Sb., č. 71/2012 Sb., č. 71/2012 Sb., č. 98/2013 Sb.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění zákonů č. 176/2001 Sb., č. 135/2011 Sb.

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

Zákon č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou.

Zákon č. 76/1949 Sb., o organizaci správy v hlavním městě Praze.

Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů.

Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění zákonů č. 29/1968 Sb., č. 69/1967 Sb., č. 36/1968 Sb., č. 175/1968 Sb., č. 41/1969 Sb., č. 40/1969 Sb., č. 71/1969 Sb., č. 126/1971 Sb., č. 248/1990 Sb., č. 425/1990 Sb., č. 108/1995 Sb., č. 132/2000 Sb., č. 320/2002 Sb.

Zákon č. 69/1967 Sb., o národních výborech.

Zákon č. 111/1967 Sb., o hlavním městě Praze.

Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Zákon č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze.

Zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákonů č. 331/1993 Sb., č. 236/1995 Sb., č. 77/1998 Sb., č. 18/2000 Sb., č. 18/2000 Sb., č. 48/2002 Sb., č. 202/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 114/2003 Sb., č. 120/2004 Sb., č. 83/2004 Sb., č. 234/2006 Sb., č. 342/2006 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 404/2012 Sb., č. 275/2012 Sb., č. 303/2013 Sb., č. 90/2017 Sb.

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění zákonů č. č. 320/2002 Sb., č. 436/2004 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 186/2006 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 281/2009 Sb., č. 73/2011 Sb., 375/2011 Sb., č. 267/2006 Sb., č. 15/2015 Sb., č. 47/2016 Sb., č. 183/2017 Sb.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

Zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů), ve znění pozdějších předpisů.

Vládní nařízení č. 7/1923 Sb., o rozdělení Prahy na obvody pro volbu místních výborů a očíslování nových částí Prahy.

Vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů.

Vládní nařízení č. 46/1945 Sb., o prozatímní organizaci správy hlavního města Prahy.

Vládní nařízení č. 79/1949 Sb., o rozdělení území hlavního města Prahy pro účely veřejné správy.

Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy.

Internetové zdroje:

<http://www.acr.army.cz/>

<http://www.strukturalni-fondy.cz>

<https://www.euroskop.cz/>

<http://www.ahmp.cz>

<http://www.dnyceskestatnosti.cz/>

<http://www.prahainfo.cz>

<http://www.businessinfo.cz/>

www.czso.cz

<https://www.wikimedia.org/>

<http://portal.uur.cz/>

Seznam tabulek:

Tabulka 1 – Názvy orgánů v různých druzích obcí

Tabulka 2 – Schéma členění NUTS pro Českou republiku

Tabulka 3 – Vymezení městských obvodů hlavního města Prahy

Tabulka 4 – Názvy městských částí hlavního města Prahy

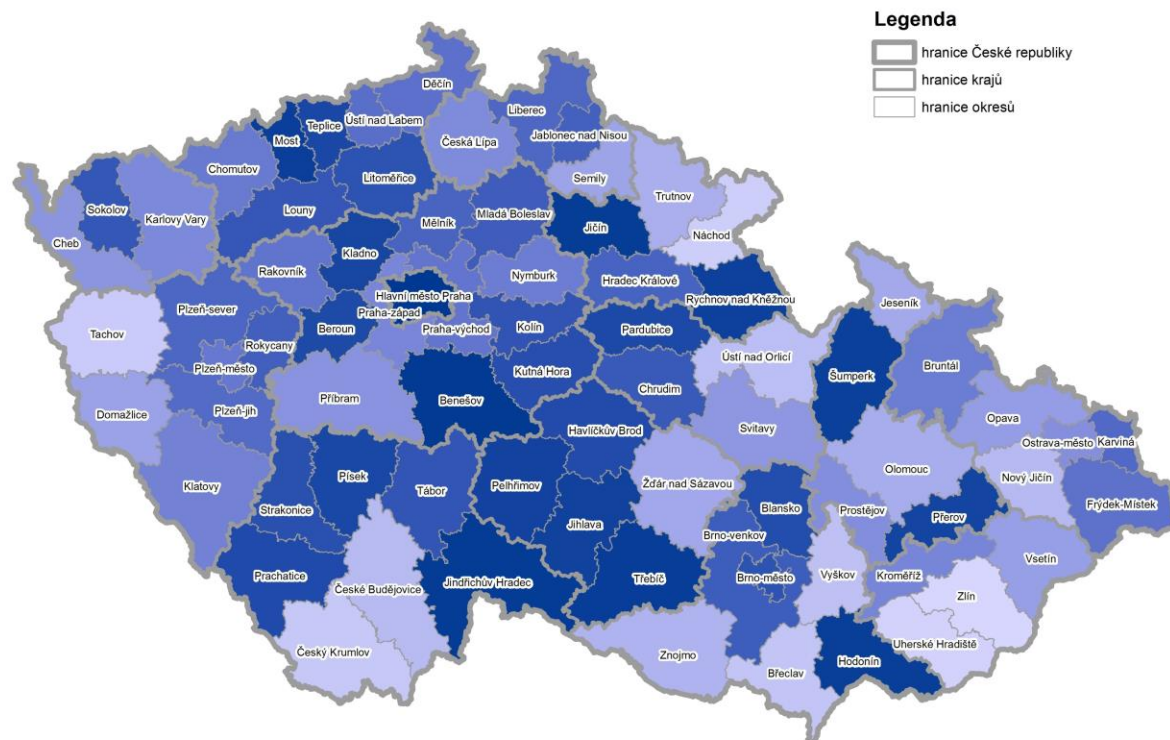
10. Příloha

Obrázek 1 – Mapa krajů České republiky³⁸⁷

---

³⁸⁷ Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/20/Samospr%C3%A1vn%C3%A9_kraje.png

Zdroj: Mapový podklad – ARC ČR 500, soubory správních a katastrálních hranic 2015.

Ústav územního rozvoje Brno, březen 2017

Obrázek 2 – Mapa okresů České republiky³⁸⁸

³⁸⁸ Zdroj: <http://portal.uur.cz/images/mapy/02-mapa-cr-okresy-2017.jpg>

Regiony soudržnosti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky

Obrázek 3 – Regiony soudržnosti³⁸⁹

³⁸⁹ Zdroj: http://www.businessinfo.cz/images/archiv/obrazky/kraje_NUTSIII_okresy_NUTSIV_CR.jpg

Územní růst hlavního města Prahy podle katastrálních území
Territorial growth of the Capital City of Prague

Obrázek 4 - Schéma a doba připojení jednotlivých částí k Praze³⁹⁰

³⁹⁰ Zdroj: https://www.czso.cz/documents/11236/17812531/uzRust_2017_01.jpg/6941c2a9-3702-4589-ae16-6c3723dd3119?version=1.1&t=1485344890818